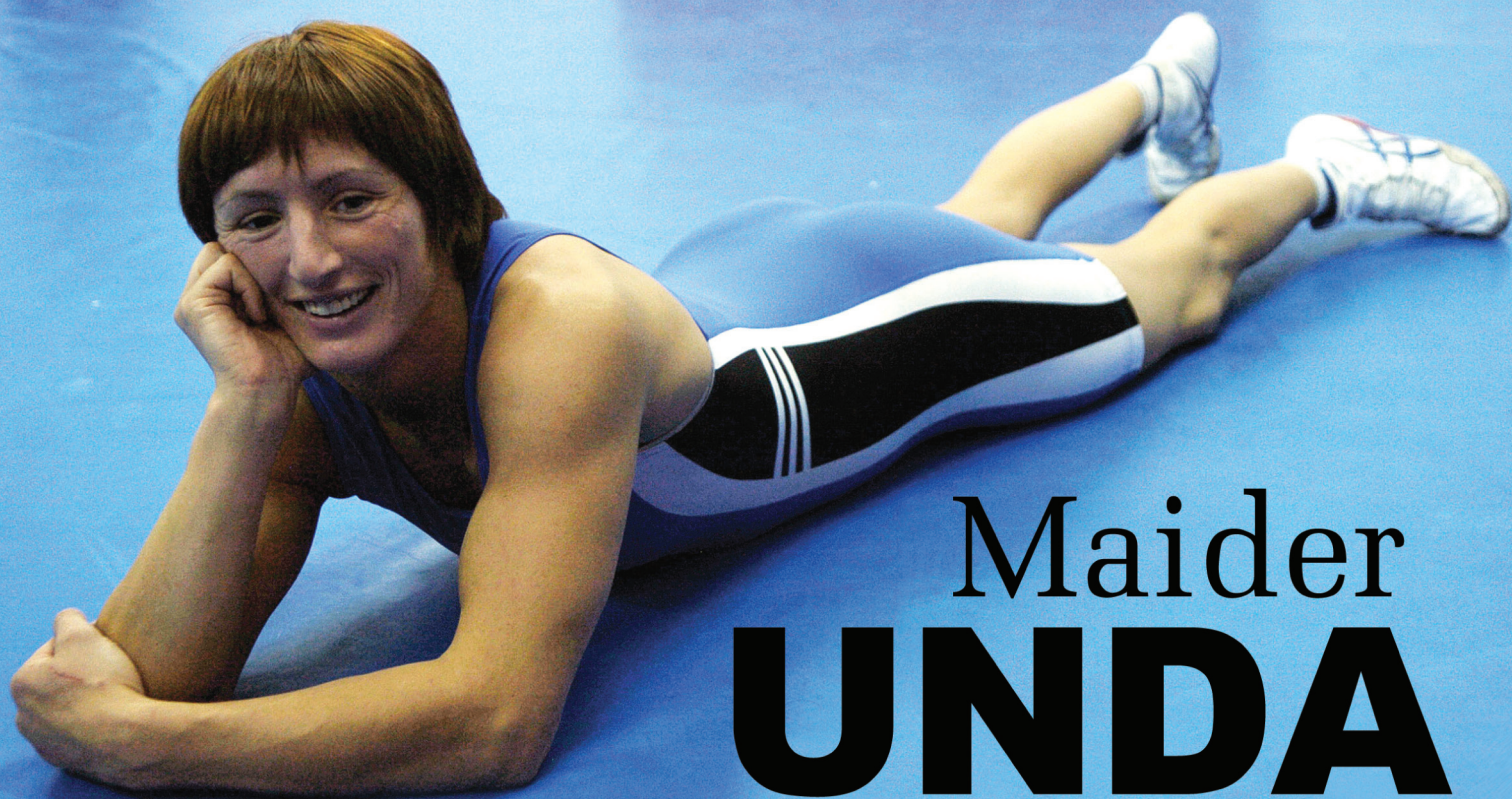
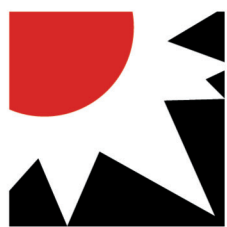

Maider **UNDA**

BORROKALARI OLINPIKOA

Beijing-Londres, azken eraso

Euskalerria Irratia

Euskarazko uhinak
metropoli foralean

Analisia

Literatur kritika,
urria eta militantea

Elkarrizketak

IZASKUN BILBAO

Eusko Legebiltzarreko lehendakaria

NORMAN G. FINKELSTEIN

Palestinako gatazkan aditua

PEDRO CAYUQUEO

Kazetari eta ekintzaile maputxea

NOBADADEA

Kosmoiet

Izarretako misioa

Hemen duzu planeten misterioak
argitzeko mahai jolas berria.
Bihur zaitez espazio-ontzi azkar
baten pilotu eta konkista itzazu
Lurra eta Eguzki sistemako beste planetak.

33 euro

ARGIaren harpidedunek
%15eko deskontua

Luditoys

Eskaerak: 943 36 86 61
info@luditoys.com
www.luditoys.com

- 4 Deabruaren abokatua: Juan Kruz Lakasta.**
Sustrai Colina.

Gaiak

- 15 Norman G. Finkelstein: "Palestinak ez du beste bake prozesurik behar".** Gorka Bereziartua.

Iritziak

- 17 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
18 Ur Apalategi. Ttakun (h)errenka. P. J. Harvey?
19 Ixabel Etxeberria. Aniztasuna behar.
Amatiño. Mundu-jaurilaritza.
20 Pako Sudupe. EITB eta euskaldunak.
Joxemari Ostolaza. Hernanin.
21 Patxi Zubizarreta. Azaroko zirtak.
 Gorputz ahantziak.
22 Bertso berriak. Bertsozale perfektuaren gida.
 Xabier Paya.

Erdiko kaiera

- 23 Danbaka. Lehiaketa baino askoz gehiago.**
Iker Barandiaran.
28 Liburuak. Gorka Bereziartua.
29 Diskoak. Iker Barandiaran.
30 Ezpalak. Jon Torner.
31 Abarrak. Unai Brea.
32 Ihesi: Urnieta. Antzinako aztarnak Adarratik zintzilik. Gorka Azkarate.
35 Denbora-pasak. Ana Zambrano eta Kike Amonarriz.
36 Zientzia eta teknologia. Joxerra Aizpurua.
37 Landareak. Jakoba Errekondo.
38 Denboraren makina. Nagore Irazustabarrena.

Termometroa

- 39 Izaskun Bilbao: "Harremanak humanizatu ezean, ez dugu ezer lortuko politikan".** Mikel Asurmendi.
42 Neutroiak bereizteko makina Bizkaian koka daiteke. Daniel Udalaiz.
44 Pedro Cayuqueo: "Maputxe ororen plataforma izan nahi dugu". Alvaro Hilario Pérez de San Román.
46 Bero-beroan. Juan Mari Arregi, Onintza Irureta eta Xabier Letona.

Izaskun Bilbao.

5 | Euskalerria Irratia | Gorka Bereziartua

Hogei urte emititzen eta inoiz baino gogo gehiagorekin ari dira: irrati gaztea da Iruñeko Euskalerria Irratia, baina dagoeneko zaku bete esperientzia daramate bizkarrean, bi hamarkadaz kalitatezko programazioa eskaini dute euskaraz. Azaroaren 7ko urteurren jaiaren atarian hitz egin dugu irratiako langileekin. Etorkizunez kargatuta daude.

26 | Kritika eta euskal literatura

Beñat Sarasola

48 | Net Hurbil

Pello Zubiria

50 | Azkena

Jose Inazio Basterretxea

10 | Maider Unda | Miel A. Elustondo

Gaur egun oso ohikoak ez diren bi ogibide ditu aramaioarrak: borrokalaria eta artzaina. Artzaina baino borrokalaria hobe dela dio berak, eta horren lekuko dira txapelketa ugarietan –Olinpiar Jokoak tartean– lortutako emaitza onak.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estibx Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Unai Brea, Mikel Garcia, Onintza Irureta. Dokumentazioa: Garbine Ubeda. Argazkilaria: Dani Blanco. Produkzioa: ANTZA, S.A.L. Argia.com: Lander Arbelaiz, Eli Pombo, Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz, Olatz Korta. Idazkaritza Teknikoa: Aloña Sorraluze. Sustapena: Esti Parada. Publizitatea: Idoia Arregi, Maite Arrieta, Ixabel Bereziartua. Administrazioa: Marijo Aiertza, Maider Lizarazu, Mari Karmen Loiarde.

HELBIIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpidetza@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 135 euro. Ipar Euskal Herria: 165 euro. Espainia: 135 euro. Beste atzerriak: 170 euro. Airez: 268 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaitza Taldeko partaidea da.

Azala: Garbine Ubeda. Azaleko irudia: Argazki Press/Juanan Ruiz.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak
diruz lagundua

• DEABRUAREN ABOKATUA •

“Euskaldunok gure garaipenak baloratzeko arazoak ditugu”

Juan Kruz Lakasta | Seriodemonio

Bera da goizero esnatzen zaituena.

SUSTRAI COLINA
Argazkia: Josu Santesteban

“Gaur gurekin, Juan Kruz Lakasta, NAFA- RRA”...

Zergatik aurkezten da beti nafar bat nafar bezala? Ez zait batere gustatzen. Sekula ez lukete “Manu Etxezortu gipuzkoarra dauka-gu gurekin” esango.

“Kostaldezentrismoa!”, oihukatuko luke Gaiz- ka Aranguren.

Euskal komunikabideetan kostaldezentrismo handia dago, gure zilborrera begira egoteko mania. Iruñetik, Baionatik edo Gasteiztik, ikuspegi eta irakurketa oxigenatuagoak ukan daitezke.

Reyno de Navarrako komentaria kabinak ito- garria dirudi ba!

Pentsa, hasieran ez nintzen bereziki Osasunazalea eta orain zale porrokatua naiz! Hori bai, garbi gera dadila, futbolzalea baino gehiago Osasunazalea naizela, eta Osasunazalea baino gehiago irratizalea.

Oso polita! Orain esadazu informazioaren gai- xoa zarela...

Ez, are gehiago, prentsa irakurketa egiten dudanetik askoz gutxiago irakurtzen ditut egunkariak. Lehen hiruzpalau sakon irakurtzen nituen, orain hamabost bat azaletik, eta egunean zehar ez dut egunkariak eskuetan hartzeko batere gogorik izaten.

Lasai, kazetari batentzat pentsatzea geroz eta arriskutsuagoa da.

Batez ere, adin batetik aurrera! Kritikoa izan behar duzula pentsatzen baduzu, eta goitik datorkizuna onartzen ez baduzu, supermer-

katuko kutxazaineko langile izaten buka dezakezu.

Teletipoak kopiatu eta prentsaurreko asperga- rriak entzutea baino...

Eta prentsaurrekoek teletipoen geroz eta antza handiagoa dutela kontutan hartuz... Harrigarria da. Norbaitek galdera kritiko bat egiten badu debekatutako zerbait egiten ari dela dirudi!

Ez duzu lozorroan eroso dagoen piztia esnatu nahiko, ala?

Kazetariak notarioak dira. Oso argi dago komunikabide bakoitza zeinekin lerrokatuta, noren zerbitzura, eta noren soldatapean dagoen.

Zuri Euskadi Irratiak ordaintzen dizula, alegia.

Etengabe ibili naiz mugaren bila, eta eman didaten askatasunarekin harritu ere egin naiz. Oso ongi portatu dira nirekin. Askatasuna emateaz gain, babestu eta blindatu naute.

Intsumiso izateagatik espetxeratu zintuztela jakinda beldurtu egingo ziren!

Gizarte auzi batekiko ikuspegi kritiko eta koherente batek espetxeratu ninduen. Horixe da, funtsean, analisiarekin egiten saiatzen naizena.

“Intsumisioa, intsumisioa!”.

Ez dakit genetikoki daukagun zama ote den, edo Rh-an daramagun zerbait, baina euskaldunoi kexatzea asko gustatzen zaigu. Hala ere, gero gure garaipenak baloratzeko arazoak ditugu. ■

• ASTERO GAIA •

Euskalerria Irratia

Behar-beharrezko mikrofonoak

Behar zelako sortu zen. 1988ko azaroaren 7an Iruñeko Euskalerria Irratiak mikrofonoak zabaldu zizkion euskarari. Hogei urtean milaka gonbidatu, iritzi, eztabaida eta albiste eskaini ditu irratiak. Eta noski, beharrezkoago bihurtu da.

GORKA BEREZIARTUA

EUSKALERRIA IRRATIA / DANI BLANCO

ERREDAKZIOA, edozein hedabiderena bezala, itxuraz kaos txikia da: klip baten diziplina eskertuko luketen paperak, hurrengo egunetarako aurreikuspenak, irrati txiki bat etengabe hizketan, ordenagailua pianoa legez jotzen duten kazetariak. Euskalerrria Irratiko langileak ongi afinatutako orkestraren modura ari dira goizeko hamarretan. Mikel Bujanda irrati zuzendariaren ahotsa entzun daiteke: “Ondo, orduan ni sindikalistengana joango naiz eta zu liburu aurkezpenera, ezta?”. Kazetaritza eguneroko gerra bada, albisteak munizio, gaurko egunak arma kargatzeko aukera asko eskaintzen ditu. Urriak 22 ditu, UPN eta PPren arteko akordioa oraindik ez da puskatu, baina kolpea jaso du Espainiako diputatuaren kongresuan erregionalisten abstentzioari esker aurrekontuak onartu ondoren; Jose Elorrietak prentsaurrekoa eman du, ELA sindikatuaren buru

modura egingo duen azkenetakoa; Luismi Uhartek *El sur en revolución* liburua aurkeztu du Euskal Herriko hiriburuan. Eta abar. Gona-galtzak bete lan eguerdiko informatiborako.

Bitartean, *Pasabitzza* magazina egiten ari dira Amaia San Vicente eta Pello Argiñarena. Kristalaren beste aldean, espazioan dabilen kosmonauten itxura hartzen dute kazetariak. Arnasa apalago egiten da, keinu-hizkera berezia erabiltzen da. Ondo prestatuta egon behar da beste aldera beldurrik gabe pasatzeko, lehen begi kolpean estudioak leku txikia ematen badu ere, berehala Iruñerria osoaren azalera hartzen baitu. Eztul egin eta denek entzungo dute. Flotatzan jakin behar, zaratarik atera gabe. Gaurko gaia ez da atsegina, baina derrigorrez landu behar da: genero indarkeriaz ari dira. Nagore Laffage-ren senide batekin solasean aritu dira

GORKA BEREZIARTUA

Argiñarena eta San Vicente, baita asteburuan Larragan egitekoa den Maravillas Lambertoren omenaldiaz ere.

Ikuskizun polita da irrati lan taldea buru-belarri beharrean ikustea. Bi minuturo norbait hurbiltzen zaio bisitariari, kafe bat eskaintzeko, hizketan egiteko, inoiz lanari utzi gabe. Etxeko markak dira biak, lana eta adeitasuna. Hogei urteotan Euskalerrria Irratiarekin harremana izan duen edonork baieztatuko du hori.

Eguerdia hurbiltzen ari den neurrian, azkarragoa bihurtzen da tekla soinua. Oihane Arangoa, Unai Lako eta Mikel Bujanda *Egunean egunekoa* albistegia prestatzen ari dira.

Arangoak Leire Asporosa gerentearekin eskaleta prestatzen dihardu.

*Pasabitzza*koek 12:00etan bukatu dute programa.

Guk kontenplazioak utzi eta lanari lotzeko ordua dugu.

Plurilangileak metropoli foralean

Hedabide baten historia bere langileena da. Horregatik Pello Argiñarenarekin hitz egitea ezin-

Ezkerretik eskuinera Amaia Lasa, Unai Lako, Oihane Arangoa, Mikel Bujanda, Txari Eleta eta Sarah Ripodas, Euskalerrria Irratiko langileak.

bestekoa da Euskalerrria Irratia ezagutu ahal izateko. Beteranoetako bat da: hamabi urte joan dira aurreneko aldiz irratiko mikro baten aurrean eseri zenetik. Betidanik izan da uhinen zalea, txiki-txikitatik transistorea- ren berbaroak harrapatu zuen eta aukera izan zuenean Iruñeko Radio Paraiso irrati librean hizketan hasi zen. Hamazazpi urte baino ez zituen. Eguzki Irratian ere aritutakoa da, baita Lekunberrin euskara teknikari ere. Hango Aralar Irratirako proiektua egin zuen: “Gogoan daukadan lanik bihotzekoena”.

1996an Euskalerrria Irratiak goizeko magazinaz eta albistegiaz gain ez zeukan programarik. Argiñarena langabezia zegoen. Proiektu bat aurkeztu zuen irratirako, tertuliak zutabe nagusi izango zituen programa bat egiteko. “Nire xedea jendearen ahotsa, euskaldungoarena, hona erakartzea zen”. Lortu zuen helburua, baita askoz gehiago ere: 1998tik aurrera Juan Kruz Lakastarekin batera *Metropoli forala* saioa gidatu zuen. Honezkero euskarazko irratigintzaren saio

**Lokala eta nazionala da Euskalerrria
Irratia: beraiek egindako saioek
Iruñerriko errealtatea bertatik
kontatzen dute; Euskadi Irratiaren
albistegiak eta programa batzuk
ere konektatzen dituzte ordea**

klasiko bat da, besteak beste 2001. urtean ARGIA saria jasotakoa. “Irratiari falta zitzaion tarte bat zabaldu genuela uste dut: gauza his- trionikoagoak egin genituen”.

Argiñarenak uste du irratia Iruñean euska- raren inguruan dagoen proiektu indartsuena dela: euskara hedatzen du eta hizkuntza ikas- ten laguntzen dio askori; eta, noski, informa- zioa, entretenimendua eta zerbitzua eskain- tzen ditu beste edozein irratik bezalaxe. Tira, igual-igual ez. Izan ere Euskalerrria Irratiak badu berezitasun bat euskarazko irratia iza- tetik aparte: emititzeko lizentzia ukatu diote- la urte hauetan guztietan. Egoera ekonomi- koa ere ez da erraza, orain are gutxiago. Horren guztiaren jakitun izanda baino ez da ulertzen Argiñarenak ondoren azaldu duena: irratiko langile denak bi edo hiru lanetan ari dira batera. Berak *Zazpika* aldizkarian elka- rrizketak egiten ditu irratiko lanaz gain. Eskubideak singularrean ditu euskaldunak Metropoli Foralean; lanak beti pluralean.

“Jaioko dira berriyak...

...gu gera euskal erriyak”. Xenpelar ez zen noski Iruñeko irratiaz ari, baina barkatuko

aiko-maiko

neguko diseinu berriak, arropa, bitxiak...

karmelo labaka, 4 - hernani

www.aiko-maiko.com

Hiru zangorekin eusten zaio orekari

Azaroaren 7an irratiauren urteurrena ospatzeko antolatu duten ekitaldiarekin lanez gainezka dabil Sarah Ripodas. Bera arduratzen da Euskalerria Irratiko publizitateaz, eta programa berezirako iragarkiak lotzen harrapatu dugu estudioaren alboan dagoen bulegoan. Normalean zenbateko lan karga izaten duen galdetuta, bi mutur daudela azaldu du: batetik, instituzioek ez diote lan gehiegi ematen —batere ez—, irratia lizentziarik ez duelako; bestetik iragarle fidelak dauzkate. “Normaltasunez jartzen dituzte iragarkiak, batzuek urte osoan, besteek zerbait puntuala daukatenean”. Erdaldunen artean aurkitzen ditu publizitatea saltzeko zailtasun handienak. Batzuetan bazterkeria ere sumatu izan du: irratiauren izenak zenbaitentzat esanahi politikoa hartzen du, eta horrek bidea moztzen dio harreman komertzialari.

Zailtasun horiek kari, ez da harritzekoa Euskalerria Irratiak diru iturriak dibertsifikatu izana. Hiru zangoren gainean dabilen hedabidea da: publizitatea hor dago, noski, baita Eusko Jaurlaritzaren eta Udalbideren bidezko diru laguntzak ere. Horien ekarpena ezinbestekoa izan da Mikel Bujandaren iritziz. Hirugarren zangoak egindako lana nabarmendu du gehien ordea: Euskalerria Irratia Elkarteko bazkideena. “Urtez urte kuota bat ordaintzen ari den jende multzoa dago. Ikaragarritzko leialtasunez egiten dute, askok sinetsi ere ez lukete egingo”. Urte askoan irratiauren diru sarrera bakarra izan da bazkideek egindako borondatezko ekarpen hori; publizitatea hasi zenean ere laguntza nagusia izaten jarraitu zuen. “Orain nagusia ez, baina oso garrantzitsua izaten jarraitzen du guretzat”.

digu bere lerroak erabiltzen baditugu Donibane auzoko estudioan lanean hasi diren belaunaldi berriei hitz egiteko. Pello Argiñarena agurtu eta Amaia San Vicenterekin hasi gara solasean. Lau urte baino ez zituen orain lan egiten duen medioak aurreneko emisioak egin zituenean. Oso atzera jo behar izan du irrati nola hurbildu zen galdetu diogunean. Ama euskara ikasten ari zen eta irrati ezinbesteko tresna izan zuen etxean ere hizkuntza lantzeko. Kazetaritza ikasten hasi zenean curriculum bidali zuen irrati eta praktiketan hasi zen. Orain, goizeko *Pasabitza* magazinean ari da lanean.

Egunerokoan izaten duten arazorik handienetakoa euskaraz hitz egingo duten ahotsak aurkitzea dela azaldu du. Programan uki daitezkeen gai gehienak izaten dituzte mintzagai, zientziatik hasi eta literaturaraino, politikatik, kiroltik eta enparauetik pasaz. “Politika solasaldietan oso nabarmena da hutsunea, kolore konkretu batzuetakoak direlako euskaldunak eta zaila delako beste kolore batzuetako hiztunak aurkitzen; askotan, nahiz eta badiren, ez dute parte hartu nahi”.

Arazoak arazo, San Vicentek uste du Euskalerria Irratiak urte hauetan guztietan bere estatusa sendotu duela. Entzuleak baditu, beste hedabideentzako erreferentzia da. Entzuleengandik jasotzen duen *feedback* ere nabarmendu du kazetari gazteak: “Ingurukoek entzuten dute; ‘aurrekoan halako elkarrizketa entzun nuen’ esaten dizute. Horretan eragina du irratitik pasatzen den jende guztiak”. San Vicenteren iritziz elkarrizketa-

tuek eta kolaboratzaileek entzule sarea zabaltzen lagutzen dute. Eta, kolaboratzaileetan behintzat, irrati handia da Iruñekoa. Urtero, eskaintako laguntza eskertzeko afari handia —oturuntza, esan liteke— antolatzen dute. Hango giroarekin sobera pagatzen dira urtean zehar egindako lanak.

Azaroaren 7ko ospakizunaren kartela da goikoa: zuzeneko irratsaioa, zuzeneko musika, elkarrizketak, lehiaketa... Ez da giro izango Barañaingo auditorioan antolatu dutenarekin.

Konexioa, deskonexioa, duguna eta digutena

Eguerdiko albistegia amaitu da eta Mikel Bujandari lanerako beharko lituzkeen minutu batzuk kendu dizkiogu. Duela hogeitau urte ontzi hau uhinak zeharkatzen jarri zuenetakoa da. 1984an Iruñeko Komunikabideak elkarteak sortzen aritu zen; urtebete beranduago Nafarroako Diputaziora irrati batentzako lizentzia eskatzera joan ziren. Euskadi Irratia sortua zen ordurako, baina Nafarroan ez zen entzuten. Aurreneko urratsa beraz, bakartze horri aurre egitea izan zen.

Ez zen nahikoa halere. Hurrengo pausoak erraldoiarena zirudien: irratia eskaintzen duen komunikazio zerbitzuaz gain, Iruñerriko euskaldunentzako harreman leku bat edukitzea. Horretarako berezko egitura ezinbestekoa zen, irrati sortzea Iruñean bertan. Administrazioa luzamenduan zebilen, lizentzien banaketa gerorako uzten. Ez ziren kontent egoerarekin eta 1988ko azaroaren 7an Euskalerria Irratia bere lehen programa emititzen hasi zen, berezko edukirik gabeko tarteetan Euskadi Irratiaren seinalea konektatuz. Gaur egun ere aldi berean irrati nazionala eta lokala da Iruñekoa. “Konexioa-deskonexioa” da erdua. Bujandak interesgarria deritzo eskemari: “Nik eza gutzen dudana gaztelaniazko irrati tradizioan

deskonexio lokalak egitearena betiko jokia izan da. Kuriosoa da euskarazko irratigintzan ez dela hainbeste landu” azaldu du. “Lokalnazional jokia gutxitan praktikatzen da, baina guretzat oso mesedegarria dela uste dut, Euskadi Irratiak eskaintzen duen kalitatea eta orokortasunari guk hemen daukagun hurbiltasuna eta konplizitatea batzen diogulako”.

Hedabide baten zuzendariak berez izaten dituen buruhausteez gain, irradi honek bestelako lanak ematen dizkio Bujandari. Erreportaje honen ideia azaltzeko berarekin telefonoz harremanetan jarri ginenean, astean zehar abokatuei egin behar zizkien bisitak azaldu zizkigun; emisio lizentziaren ukapena eta berau eskuratzeko borroka etengabe gurutzatzen dira elkarrizketetan. Zahartzen ez den katu beltza da afera. “Azkenerako, egiten dugunaz baino, egiten digutenaz hitz egiten da”.

Etorkizunez kargatuta

Euskarazko edozein hedabide maldan gora doan txirrindularia baldin bada, Bujandaren esanetan Euskalerrria Irratiari gorpila zultzen diote. Eta hala ere segi. Lizentzia eskuratzeko zeregin praktikoaz gain duintasun kontua bihurtu da. Eta duintasuna eskuratzeko bidean ataka bat gainditu zuten 2005. urteko abenduan. Urte hartan sententzia bat kaleratu zen, aurretik egindako lizentzien banaketa baliogabetuz, nahiz eta Nafarroako Gobernuari aukera eman lizentzia berriro ukatzeko.

Arazoak arazo, irratia nerabezaroa gainditu du dagoeneko, eta erredakzioan arnasten den giroak edozein entzule indizek baino gehiago balio du: proiektu hau etorkizunez

Ezkerrean Amaia San Vicente; eskuinean berriz, Pello Argiñarena. Goizero Pasahitza magazina egiten dute.

GORKA BEREZIARTUA

kargatuta dator, beste hogeitun urtean irauteko moduan. Etor daitezela mendateak, ordekan bezala eragingo diote pedalei. Elkarrizketatutako irratiko langileei horixe galdetu diegu bukatzeko: ea bi hamarkadaren buruan irradi hau nolakoa izango den.

Pello Argiñarenak oso proiektu erakargarria dela uste du, ilusioak gasolina ematen duela eta emaitzak bistakoak direla: “Irratia egitea, euskaraz eta XXI. mendean... –dio, eta estudioko logotipo berria seinlatu du– Hori gara: eguzkia Iruñerrian”. Amaia San Vicentek esperantza du hemendik hogeitun urtera egoera bestelakoa izango dela: lizentziarekin, Nafarroan euskaldun gehiagorekin. “Irratia handitzen joango dela espero dut eta gu ere ikasten joango garela”. Mikel Bujandak aurrerantzean izango diren erronkak aipatu ditu: “Irratiarentzako ere ba omen dator emisio digitalaren garaia. Telebistarenak badu data, baina ez dakigu gurea noiz etorriko den”.

Zaila da 2028an irratia zer izango den asmatzea. Gainera, mikrofonoaren aurrean lan egiten dutenak momentuaren aberrian bizi dira: gaur lan egiten dute; orain, segundo honetan hizketan ari dira Donibane auzoko teilatuan. Uhinak ingurura zabaltu dira bibrazioen bidetik, entzuleengana iritsi eta beste mota bateko dardara bat eragin dute: taupadak dira. ■

«Bi urtean eusten badiot Londresera helduko naiz»

Borrokalaria olinpikoa, artzain. Artzaina, borrokalaria olinpiko. Bi mundu ditu Maider Undak, bietan bizi da, noiz batean, noiz bestean, familiaren laguntzari esker. Urte askoan egindako lanaren ordaina du, emaitza bikainak lortu izanarena. Nork bere izerdiz irabazi duen saria.

MIEL ANGEL ELUSTONDO

Argazkiak: Dani Blanco

Emakumeen borroka, zure kirola. Aukeratu zenuen, ala aukeratu zintuen?

Nik ez dut aukeratu. Berak aukeratu ninduen. Oletan, eta Otxandion, ez zegoen beste kirolik, beste egitekorik, mutilentzako pilota edo futbola ez bada, behintzat. Niri dagokidanez, gaztetan hasi nintzen, eta gero jarraitu. Egia da sambo egiten hasi nintzela, baina borrokaren oso antzekoa da. Sambok jaka bat dauka, eta errazagoa da haren irudia saltzea, umeak erakartzeko, esaterako. Zer du, bada, judutarrak? Nik uste jantzia dela aldaketa bakarra. Bestela, ez dakit.

Emakumeen borrokak ere badu elastikoa, estua, kirolari petoarena...

Hori oso ondo dago gazte zarenean, gorputza zailduta daukazunean, zilborrik ez... Ni sambo egiten hasi nintzen hamar urte nituenean. Txapelketak, Euskal Herrian beste inon ez ziren egiten. Txapelketa gehiago nahi izanez gero, kirola aldatu beste erremediarik ez zenuen. Gure kasuan, lehenengo, mutilak aldatu ziren sambotik borrokara. Gu, neskok, berdin egin genuen, haien atzetik.

Sambo eta emakumeen borroka antzekoak direla diozu. Batean, Euskal Herriko selekzioa genuen. Bestean, ez.

Bai, baina sambo selekzioa ere desagertu da. Jendea behar da, atzean, lanean: borrokalariak laguntzen, zaintzen... eta inork ez du debalde lan egin nahi. Ondorioz, desagertu egin behar!

Emakumeen borrokak badu lan isil hori egingo duenik?

Entrenatzailea

“Gasteizkoa, entrenatzailea dut. Madrilekoa, Espainiako hautatzailea. Entrenatzailea bere poltsikotik ordainduta joan zen Beijingera. Ez zuen gonbit txartelik izan. Harmailetan egon zen. Ikusle bat zen, askoren artean bat”.

Euskal Herrian, seniorretan eta goi mailan, bakarra naiz. Gazteak badatozela ematen du, baina ez da seguru: hamabost urterekin polita da, baina goi mailara heltzeko urte asko behar dira. Jarraitzea da kontua, eta ez da erraza.

Hamar urte zenituela hasi zinen kirolean. Hasi-berriaren gorabeherak izan zenituen zuk ere?

Bai. Hasi nintzenean, esaterako, ez zen Espainiako txapelketarik egiten. Euskal Herrian hiruzpalau txapelketa jokatu eta kito zen. Desanimatu egin nintzen, eta utzi. Handik bi urtera, 1998an itzuli nintzen, Espainiako txapelketa jokatu behar zela jakin nuenean. Horrek bihotz eman zidan. Gainera, entrenatzaile baten deia jaso nuen, kirola utzi nuenetik artean urte gutxi igaro zirela eta.

Entrenatzailearen garrantzia.

Dena. Erakusten ez badizu, ez duzu aurrera egiteko modurik. Eta animoak. Psikikoki eta teknikoki, bietara laguntzen dizu. Nik Luis

Nortasun agiria

Maider Unda Gonzalez de Audicana (1977, Gasteiz). Borrokalaria eta artzain. Emakumezkoen borroka du kirola, 72 kilo arteko mailan. Bederatzi urte zituela hasi zen borroka munduan, Otxandion, sambo eginez. Gero, borroka modalitatera jo zuen. Hainbat urtean Euskadiko eta Espainiako txapelketetan ez ezik, Europa eta mundu mailakoetan ere parte hartu izan du. Hamar bat aldiz izan da Espainiako txapelduna. 2001ean, brontzezko domina lortu zuen Mediterraneoko txapelketan eta 2007an, berriz, bosgarren postua Munduko txapelketan, bizian egin duen borrokaldirik onena; horrek eman zion aurten Beijingen Olinpiar Jokoetan parte hartzeko aukera.

Artzain da lanbidez, etxean, Oletako (Aramaio) Aretxeta baserrian. Astean hirutan entrenamendu saioak egiten ditu Gasteizko Judimendi gizar-te-etxean, Luis Cresporen laguntzaz. Gainerakoa, pisuak, lasterka, zirkuituak... Oletan bertan egiten ditu. Webgunea ere badu: www.maiderrunda.com, euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez.

Maiden Unda

Maider Unda

Crespo dut entrenatzailea 2000tik hona. Tartean, Madrilgo urteak daude.

Ez duzu gaizki esana: Madrilgo urteak, Blume egoitzan igarotakoak. Kirola egin besterik ez Blumen, guztiz zainduta, erabateko dedikazioa, kirolari askok amestuko luketen egoera, eta, aldiz, etxera itzuli zinen zu.

Kirolari askok horixe du lehenengo ametsa, bai. Baina, gero, errealitatea ikusi eta etxera nahi du ahalik arinena. Askok egin du hori. Errealitatea da egun osoa kirolaren inguruan ematen duzula, beste bizitzarik gabe. Lesioak dituzunean, berriz, akabo: kirola ere ez daukazu, eta lagunak, borrokakoak beste inor ez. Nik esan ohi dut hura Anaia Nagusia dela. Enfrentamenduak, liskarrak, inbidiak, denetarik dago. Zu tartean harraipatzen zaituenean...

Almudena Cidek ere gorriak ikusi ditu.

Almudenak ez zeukan bere parekorik Espainian. Ezta hurreratzen zitzaionik ere. Baina Almudena Bartzelonan, eta Madrilen hori ez gustatzen. Madrilen, nor edo nor ikusten dutenean zer edo zer nabarmentzen dela, huraxe aipatzen egiten dute: Almudena fuera! Horixe gertatu zitzaion. Eskerrak, emaitza onak Almudenak zituen!

Horrelakorik gertatu zaizu zuri?

Nik bizi izan dut egoera hori. Espainiako txapelduna izan ni, eta kanpoan! Madrilen dago errendimendu handiko zentroa, eta han daudenak dira aukeratuak, zure emaitzarik ez badute ere. Gurean, emaitzak dira lehentasuna. Bada, Madrilen egoteak asko balio du. Ni Madrilengoa nengoenean jainkoa nintzen! Jakina, emaitzak ere banituen.

Ez zenion Madrilgo egoerari eutsi, etxera etorri zinen.

Hara, HTZ (Hobekuntza Teknikorako Zentroa) dago Getxon. Hori izanez gero, ez dut besterik behar. Getxon dagoen jendea, pertsonak dira. Zerbait behar duzula, haiei telefonoa jo, laguntzen dizute, aholku eman... Madrilengoa ez. Madrilengoa justuan laguntzen dizute, ez dizute ezer errazten. Ez dira pertsona, teknikari baino. Nik beti esan dut: "Getxoko zentroa ezagutu nuenez gero, haiek dira nire aukera". Jende ona da.

Lesioak ditu kirolariak etsai nagusia. 2003a urte latza izan zenuen.

Bai. Madrilera heldu eta hilabetera izan nuen lehenengoa. Ez nuen lotailu gurutzatua guztiz hautsi, baina ezinean eta herrenka nenbilen. Abenduan izan zen. Erresonantzia egin eta, guztiz hautsita ez zegoenez, "ezin dizugu ezer egin" esan zidaten, "harik eta zeharo

Liburua

"Bidaletan liburua eramaten dut, beti. Kanpora goazenean —astebeterako, eman dezagun—, goizean jaiki, gosalduta, entrenatu eta beti dugu tartetxo bat, libre. Zer egin? Irakurri. Arratsaldean, berdin. Entrenatu eta gero, zer? Irakurri. Burua deskantsatzeko modua da. Bestela, betiko giroan beti... Ez pentsatzea hobe. Eta nire burua gordetzeko modua ere bada. Han ariko dira, ekipokoak, sesioan, eta orduan hobe duzu irakurri, aparte ibili".

Bekak

"Bekak ditut, baina soldatarik ez. Espainiako federazioaren beka eta Euskadi Kirola fundazioaren laguntza. Bekak ditut, berriz, goi mailara iritsi naizelako. Aurretik ez! Emakumeen borroka kirol olinpikoa ez zenean, ez ziguten txapelketarik ere ordaintzen. Orain bai, bekak. Baina hainbeste urte igaro eta gero!"

apurtu arte". Apirilerako guztiz apurtu zitzaidan. Bitartean, minez igaro nuen denbora. Ebakuntza egiteko garaia heldu zenerako, maiatzean, meniskoa eta gurutzatua, biak nituen apurtuta. Bi ebakuntza egin zizkidaten, lehenengo bat, gero bestea, hilabeteko tarte utzita. Errekuperazioa Euskal Herrian egin eta abendurako Madrilengoa nintzen berriz. Urtarrilean entrenatzen hasi eta otsailean lehian nenbilen. Belaun bat minez eduki nuen denboran, beste belauna behartu nuen, eta burtsitisa izan nuen...

Non da laguntza, momentu horietan?
Telefonoa.

Zein dago hariaren bestaldean?

Etxekoak, Getxoko HTZkoak, hemengo entrenatzailea... Hala ere, etortzea erabaki nuen. Saillapen frogak egin ziren, ez nintzen Atenaserako saillatu... Kirofanora sartu nintzen. Hilabetera, infekzioa. Desastrea! Denbora askoan, herrenka ibili nintzen. Gero, hernia bat sortu zitzaidan. Dena batera.

Uste zenuen handik lau urtera Olinpiar Jokoez izango zinela, Beijingen?

Momentu horietan dena bertan behera uztea pentsatzen duzu, ez besterik. "Akabola!", esaten diozu zeure buruari. "Akabola lehia!", niri borroka asko gustatzen zait eta. Eta apurka-apurka, etxean nengoez, buelta eman nion egoerari.

Beste behin, sekulako kolpea eman zizuten...

Bai, 2001ean, Varsovia. Emakumeen borroka artean ez zen kirol olinpikoa. Hil behar nuela pentsatzen nuen. Hura zartakoa! Masailazurra hautsi zidan bulgariar batek, borrokan buruaz kolpea jota. Momentuan bertan, hainbestean, baina zorabiatzen hasi nintzen gero, botaka, konbultsioak... Ospitalera eraman ninduten, Polonian! "Ez dut hain urrutik hil nahi, bakarrik!", esaten nion neure buruari. Nola azaldu hura etxean, huraxe nire kezka. "Ni ez noa etxera hots egiten!". Poloniako ospitalean hautsiak hobera egingo zuela ikusi zutenean, sartu hegazkinean eta Madrilera eraman ninduten, han ere ospitalera. Baina hegazkinean bertan, gaizki, botaka... Madrilengoa, azkenean etxera deitu beharko nuela pentsatu nuen. Bi egun igaroak izango ziren masailazurra hautsi zidatenetik. "Ni ez noa amari deitzen!", esan, eta nebari deitu nion. "Esaio, ni ez nauk-eta kontatzeko gauza!". Etxera ailegatu nintzenean... Aitak, uzteko behingoz. Ahizpak, berdin. Baina ebakuntza egin eta hilabetera lehian nintzen berriz. Garai hartan egin zuten kirol olinpikoa borroka.

Etxekoak, uzteko esanez ari zitzazkizun...

Bai, baina buruak bide bat hartua duenean, hari jarraitu besterik ez duzu. Gauza asko gertatu behar dira zeure bideari uko egiteko. Nik ez dut nire kirol bizitza zalantzan jartzen. Inork zalantzan jartzen badit, ez diot kasurik egiten. Maila handia dut, emaitzak... Orain inor ez dator nire lana zalantzan jartzera. Garai batean, bai. Etxean ere, errespetatu egiten naute. *Ez jakie lar gustetan egiten dodana.* Gainera, hainbeste lesio izanda...!

Inguruak laguntzen ez duenean, nondik atera ohi duzu aurrera egiteko adorea?

Jenioa! Barruan daukadan adrenalina guztia kanporatzen laguntzen dit borrokek. Baina kontrarioak ere nahi du, bi gara hor, borrokan, eta kontrario gogorrek dira tartean: bulgariarrak, errusiarrak, txinatarrak, japoniarrak... Tradizio handikoa dute borroka. Borrokalari izatea gauza handia da han.

Maider Unda ere handia da, gurean!

Gure kirolak hemen ez du han duen jarraipenik. Ez jenderik, ez ezer. Han jende guztiak egiten du borroka. Hemen, nik, entrenatzeko ere ez daukat jende askorik.

Esango nuke! Entrenatzailearen kontra borrokan ikusi zaitugu hainbat argazkitan.

Hori, bada! Entrenatzailea eta beste hiru mutil ari dira borrokan nire inguruan. Haietarik bat aste biz behin etortzen da. Beste bat ikaslea da oraindik, eta ikusi egin behar zer bide hartzen duen lanerako garaia heltzen zaionean. Hirugarrena ez da beti etortzen... Kubatar bat ere azaldu da, eta ikusiko dugu.

Diplomaren jabe egin zinen Olinpiadetan. Borroka ondoren, "ia-ia"n izan zinela adierazi

Beijing Olinpiadetan.

zuten hedabide guztiek: "Maider Undak ia-ia brontzea ukitu du". Zergatik geratu zinen "ia-ia"n, brontzea irabazteko gaitasuna izanda?

Momentua momentua da. Gauzak ondo ateratzen ez direnean, nekatuta zaudenean... Kanadarraren kontra borroka egin nuenean, fresko-fresko nengoen. Baina jota utzi ninduen borroka hark. Kontrarioak erritmoa daukala konturatu, eta zuk, aldiz, ez daukazula... Ahalegina egiten duzu, ahalegina besterik ez bada ere, baina ezin da irabazi.

Beste egoera batean hautsiko zenuen brontzera bidea galarazi zizun borrokalaria, poloniarra?

Bai, irabazita neukan, iaz, Munduko txapelketan. Berari irabazi nion sailkapen fasean. Berriz borrokatu banintz, berriz irabaziko nioke. Hurrengoan irabazi egingo diot, hori seguru dakit!

Kar, kar, kar...

Bai, bai. Ni laugarren borroka egitetik nentorren poloniarren kontra egin behar izan nuenean, laugarrena! Bera desgasterik egin gabe heldu zen gure borroka-

ra. Ikasi dut, edo ikasiko dut hurrengorako. Nekatuta nengoen, eta nekatuta nagoenean ezin izaten dut gehiago egin. Hala ere, ezberdinak dira Munduko txapelketa eta Olinpiadak. Bestelakoa da tentsioa. Olinpiadetan, aldagelatik irten eta han duzu publikoa, oihuka. Ikusgarria. Nerbioak ere airean dituzu. Munduko txapelketa besterik da. Beharbada, asko egin ditudalako, baina nerbioak ez dira igual. Entrenatzen ari zarenean bezala, ari zara, baina tentsiorik ez duzu. Olinpiadetan, eta txapelketetan, nerbioak dituzu, eta asko nekatzen zaituzte, gorputza guztiz ebatuta daukazu, ezin duzu behar bezala mugitu. Eta gorputza ebatuta duzunean, buruak ere ez du ondo lan egiten.

Zu zer zaitugu, borrokalari olinpikoa ala artzain olinpikoa?

Borrokalaria olinpikoa, dudarik ez.
Artzain lanean ez naiz ona, denbora
asko pasatzen dut eta kanpoan.
Borroka uzten dudanean, etxean
artzain jarraitu nahiko nuke, hemen
igaro ordu guztiak. Orduan bai,
izango naiz benetako artzaina.
Bitartean, ez.

Orduan artzain olinpikoa izango zara...
Olinpikoa ez dakit, baina artzaina,
behintzat. Ni kanpoan nagoenean
aita-amak, ahizpak, nebak zaintzen
dizkidate ardiak... Haiek gabe ez
dago ardirik.

Zenbat kirolari ari ote dira zure moduan, goizeko seietan jaiki, hirurehun ardi jetzi eta haiei jaten eman aitarean laguntzaz, zuen amari gazta egiten lagundu... , hori dena egin artean entrenatzeari ekiten ez diotenak? Errendimendu handiko zentroko burbuilan dira gehienak.

Nik esaten dut burbuila horretako bizimodua oso erraza dela. Madrilgoa, adibidez. Ez duzu beharrianik: ohea, jatekoak eta gainerakoak, denak dituzu eskuera. Oso erraza da, baina oso sinplea. Nik nahiago dut hemen. Goizeko seietan jaiki, bai, gogorra da, baina urte

AZKEN HITZA

Amatasuna

“Ama izatea erraza da, baina ama izan eta borrokan jarraitzea ez. Lehenengo, borroka ibilbidea amaituko dut. Bestela, haurra izan eta hainbeste denboran kanpoan ibili... ezin da. Londre-
sera heltzea dut helburua. Uste dut Londreseko Olinpiadak eta gero beste urtebete jarraitzeko moduan egongo naizela. Orduan, kito, amaituko da kirola eta ama izango naiz”.

amaieran balantze egin eta ez dut
dudarik izaten.

Artzain ari zarenean, borroka duzu gogoan?

Ez, artzain ari naizenean ardietan pentsatzen dut, ez daukat borrokan pentsatzeko denborarik. Bi mundu ditut: borroka eta ardiak. Borrokan ari naizenean borrokan ari naiz, eta ardietan ari naizenean, ardiak. Familiari esker, bi munduen artean bizi naiz. Baina familiari esker! Eurek zaindu behar izaten dituzte ardiak ni kanpoan naizenean.

Goi mailara iritsi zara, gorago nahi duzu?

Mantentzea da helburua, hasieran behintzat. Gero, Londresko Olinpiadetara joatea. Bi urtean eusten badiot —sakrifizioak egin—, uste dut helduko naizela hara. Gauza txikitari saiatu behar dut, entrenamenduetan zenbait gauza espezifiko hobetu. Apurka-apurka egin behar dut hori. ■

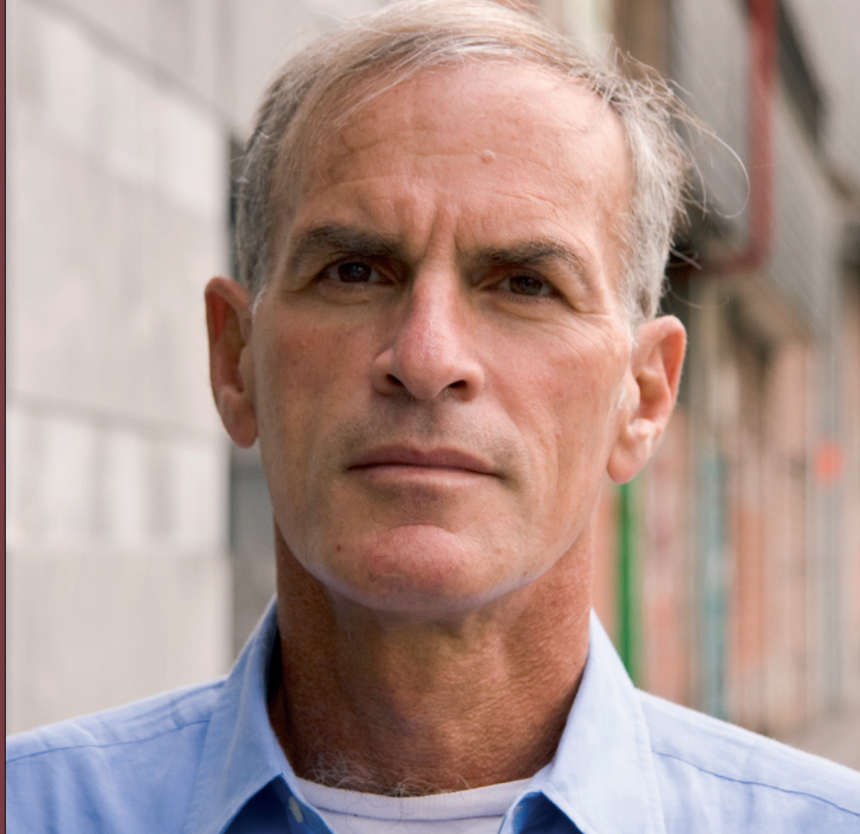
www.argia.com/argia-astekaria
helbidean, elkarrizketaren bertsio luzea.

www.argia.com/bideoak
helbidean, elkarrizketaren bideoa.

Norman G. Finkelstein

Mewando sareak antolatuta Palestinan bake justua lortzearen aldeko jardunaldiak izan ziren Bilbon duela astebete. Hizlarien artean Norman G. Finkelstein (New York, 1953) Ekialde Hurbilean aditua. Israel AEBetako iritzi publikoan sinesgarritasuna galtzen ari dela uste du; aukera baliatu behar dela.

GORKA BEREZIARTUA
Argazkia: Lander Arbelaiz

«Palestinak ez du beste bake prozesurik behar»

Urrian zenbait ekintzailek Gazaren gaineko blokeoa apurtu dute. Palestinaz kanpoko mugimenduek zenbat eragiten dute gatazkan?

Ez dago dudarik aurrerapenak egin direla, AEBetan adibidez. Etsenplu argiena Jimmy Carter presidente ohiaren *Palestine: peace not apartheid* liburua da. Publikatu zenean kritika gogorrak jaso zituen: holokaustoa ukatzen zuela esan zuten, antisemita zela, eta beste hainbat irain sinestezin ere bai. Baina, hala ere, liburuak 300.000 ale saldu zituen, *New York Times* egunkariaren liburu salduenen zerrendan aurreneko postua lortu zuen.

Horrek esan nahi du Israelgo *lobby*aren taktika zaharrek ez dutela gehiago funtzionatu. Esaiozu “holokaustoaren ukazioa”, esaiozu “terrorismoari babes eskaintzea”... Argudioak jada ez du funtzionatzen.

Eta ez dago zalantzarik ekintzaileek inpaktu garrantzitsua izan dutela; denbora luzez egindako lanaren eragina nabaritzen hasi gara orain. Baina esan behar dut, era berean, nik behintzat ezin dudala historian mugimendu arrakastatsu baten adibiderik aurkitu, eragin nahi duen herrialdean bertan mugimendurik egon gabe. Ez dut ikusten

nola lor dezakegun arrakasta kasu honetan, palestinarrak elkarlanean hasten ez badira.

Lehen ministro berria du Israelek: Kadima alderdiko Tzipi Livni. Zerbait aldatuko al du?

Ez, ez dugu denborarik galdu behar funtsik gabeko kontuetan. Ez dago alderik Israelgo lehen ministroa bat edo bestea izan. Ehud Barak Livni baino hobe al zen? Livni Ariel Sharon baino hobe ote? Denak berdinak. Edonor boterean egonda ere, erreakzionatza derrigortuta daudenean bakarrik mugituko dira. Israel presionatuta egon izan denean, 1973ko gerraren ondoren adibidez, Menachem Begin orduko lehen ministroak Egiptorekin akordioa sinatu zuen. Eta Begin ez zen alderdi laboristakoa. Lehen ministroa ezkerrekoa izan daiteke edo eskuinekoa, baina arazo garrantzitsuenetan oso diferentzia gutxi dago.

AEBen eta Israelen arteko elkarlanaz James Petrasek zioen AEBetako *lobby* judutarren presioa dela Estatu Batuetako gobernuak Israeli eman dioten babesaren kausa nagusia. Uste dut zu ez zaudela oso ados.

AEBetako Gobernuak ez du ezer lortzen Israelen okupazioarekin eta beraz nire arrazoimenak esaten dit *lobby* israeldarra dagoe-la AEBen babesaren atzean. Baina noski, AEBek ez dizkiote Israeli arma horiek guztiak ematen okupazioa babesteko bakarrik. Ekialde Hurbilean betetzen duen rolarengatik ematen dizkiote. Ekialde Hurbilean, argi dago nire ustez behintzat, AEBek interes estrategikoak dituzte; ez da *lobby* bakarrik: Estatu Batuek lurralde horretan dituzten interesek eta Israelenek bat egiten dute. Biek Hezbola garaitu nahi dute, Iran menderatu... Tontakeria da pentsatzea Ekialde Hurbileko arazo handietan, petrolioarena bezalako kontuetan adibidez, *lobby*ak esaten dionik AEBetako Gobernuari zer egin.

Dick Cheney eta Donald Rumsfeld bezalako jendea azkarra da, gupidagabea. Inork ez zituen engainatu Israelen hobe beharrez Iraken kontrako gerra egiteko. Iraken sartu zirenean Cheney eta Rumsfeld interes amerikarren alde ari ziren lanean. Eta mundu guztia dago ados esaten denean Cheney eta Rumsfeld izan zirela gerraren arkitekto nagusiak —Bush bere gelan zegoen Playstation 3ra jolastentzen—: ez bata ez bestea ez dira judutarrak, ez dira *lobby*aren parte. Interes amerikarren alde lanean ari ziren. Gauza bera Iranen, 2006an Libanon...

Horrek, 2006an Israelek Libanon jasan zuen porrotak alegia, zer esanahi du? Alderatu dezakegu 1973an Egiptoren aurka galdu zuen gerrarekin?

1973ko gerrak Israel derrigortu zuen Egiptorekin akordioa negoziatzera. Israeldarrak oso kontziente ziren beste gerra bat hasiz gero Egiptorekin oso gaizki pasako zutela. Orduko Israelgo kanpo ministro Moshe Dayanek esan zuen: “Auto bati gupil bat kentzen badiozu, autoak ezin du mugitu”. Beraz Egiptoren gupila kendu nahi izan zuten fronte arabiarretik. Horrela, arabiarrek ez zeukaten Israelen aurka irabazteko inolako aukerarik.

Hezbolaren kasuan, 2006an ez zuen Israel garaitu negoziatzera behartzeko adinak indarrez. Porrot handia izan zen Israelentzat, katastrofe bat, dudarik gabe. Baina ez zuen Israel mugitu negoziatzeko. Beste aukera bat nahi dute israeldarrek Hezbola menperatzeko. Oraindik ez daude prest baina mehatxatzen ari dira, beren burua prestatzen.

“Israelek Hezbola menperatzeko beste aukera bat nahi du. Oraindik ez dago prest gerrarako, baina mehatxatzen ari da, bere burua prestatzen”

Ziur zaude beraz, beste gerra bat izango dela. Gertatu behar du. Hasan Nasrallah Hezbolak idazkari orokorrak baieztatu du Israel orain ez daukala gerrarako aukerarik. Bere juzkua orokorrean ona dela uste dut; berak dio Israel egiten ari den mehatxuek erakusten dutela oraindik ez daudela prest beste gerra baterako. Baina gerra hori saihestezina da.

Israel eta Palestinaren arteko gatazka konpontzeko lurraldea bi estatutan banatzearen kontra zaude...

... Kontra al nago?

Hori ulertu nuen zure *Image and Reality of the Israel-Palestine Conflict* liburuan. Edonola, zein da zure iritzia balizko soluzio horretaz?

Kontua ez da nire iritzia: kontua da nazioarteko komunitatean adostasuna baldin badago, Nazio Batuen Batzar Orokorraren ere bai, Nazioarteko Justizia Auzitegian, Giza Eskubideen erakundeetan... Denak bat datoz: okupazioa bukatu egin behar da, Israel erretiratu egin behar da 1967ko ekaineko mugetara. Akordioak nazioarteko legearen sostengua dute, palestinarek euren lurraldera itzultzeko eskubidea dute. Hori legea da, ez dago eztabaidarik,

hainbat lekutan berretsi dute. Indar handiko tresna da, nola erabili baldin badakizu. Iritzi publikoa mobilizatzeko balio dezake, nazioarteko komunitatearen adostasunaren inguruan.

Zer esanahi dute horren arabera Oslon 1993an sinatutako akordioek? Beste bake prozesu bat beharrezkoa al da?

Ez, ez dugu beste bake prozesurik behar; Oslon ez zeukan zerikusirik bakearekin. Atzo Hamaseko *politbureau*ko buruari egingo elkarriketa bat irakurri nuen. Berak zioenez Oslo segurtasunezko konponketa izan zen: egia da. Palestinaren Askapenerako Erakundeak okupatutako lurraldeetan Israelen kolaboratzaile eta zerbitzari lana egitea onartu zuen. Horrek ez dauka zerikusirik bakearekin.

Ez, ez dugu bake prozesurik asmatu behar. Denbora eta dirua galtzea da; gatazka konpontzeko moduaren inguruko adostasuna badago nazioartean. Israel eta AEBak mugiarazi behar ditugu adostasun hori behingoz onar dezaten. ■

www.argia.com/bideoak

helbidean, elkarrizketaren pasarteak bideoan.

XIX mendean
ANARKISMOA

XX mendean
KOMUNISMOA

XXI mendean
ISLAMISMOA

horra Mendebaldearen etsaigoa

ETA EUSKAL ABERTZALETASUNA???

P. J. Harvey?

Katixa, aitortzen dut Patxi Lopezek P. J. Harvey entzuten zuela errebelatu duzunean –Interneten irakurritan– nahasdura une bat izan dudala. Sexy-a eta guzti iruditu zait hautagai sozialista, Juanjo. Argitxo bat piztu zait garunaren zoko batean. Eta pixka bat kosta zait argitxo hori lokalizatzea, ulertzea zergatik piztu zaidan.

Garai ez hain urrun batean denek zuten erlijio bera, medikuntza mota bakarra zegoen, elikadura ere betikoa eta bakarra zen –zegoenarekin osatua–, eta eskaintza urria izanki aisialdiak ere berdintsuak ziren denentzat –kirol mota bera, filme eta liburu mota bera–. Maitasuna ere eredu bakarrekoa zen, noski, eta aurrekodifikatua. Besteengandik –banaka nahiz talde gisa– desberdintzeko zenuen modu bakarra, hortaz, ideologia zen. Politikoki desberdina izateko aukerarik egon bazegoen izan ere, artean utopiek zutik baitzirauten. Ismoak, asko izateaz gain, irmoak ziren (anarkismoa, karlismoa, nazionalismoa, komunismoa, kapitalismoa, troskismoa, antimilitarismoa, pazifismoa, katekismoa, frankismoa...). Laburbiltzeko, ondare kultural amankomuna genuen –beno, hain zaharra ere ez naiz eta ulertzen da “gu” hau erretorikoa dela, ezta?–, baina ondare bakar horren interpretazio kontrajarrak genituen.

Orain justu alderantzizkoa gertatzen da. Politikoki denok gara... errealistak. Beste arloetan, aldiz, oparotasunak ez dauka mugarik, ez bada irudimenarena berarena. Izpirituaren bazka, esaterako, orotarikoa da. Hainbestearinokoa ezen katolizismoa *classic* etiketarekin aurkezten baitzaigu ondoan ugaltu diren aldakien oihanean ez gaitezen galdu: erlijio *lighta* (budismoa), “kafeina gabea” –katolizismoan erritoak bakarrik kontsumitzen dituen, morala bazter utziz–, *cherry* erlijioa –New Age-ak ekarritakoak–, “Zero” erlijioa... Eta gainon-

DANI BLANCO

Ur Apalategi

Olasagarre

Agirre

tzeko arloetan beste hainbeste gertatzen da: edonork asma dezake terapeutika berri bat bost minututan, bi aldiz gauza bera jateak sakonki deprimitzen gaitu, eta Internetek Alejandria-ko liburutegia –eta Borgesena bera ere– txiki utzi ditu. Azkenik, sexu jardueren katalogoari dagokionean *Kamasutraren* ehun posturak aitzinsolas izatera igaro dira.

Egoera honen aurrean, kontua ez da jada besteengandik desberdintzea –gure gustuek eta joerek uneoro desberdintzen baikaituzte arlo guztietan–, baizik eta besteekiko loturak aurkitzea. Eta aukera guztien sare erraldoiaren arlo batean edo bestean gure antzeko gustuak dituen norbaitekin topo egiten dugunean giza-lotura baten posibilitatearekin amets egiten hasten gara. “Azkenean aurkitu dut aldi berean Schoppenhauer eta M-ak taldearen lehen bi diskoak gustukoak dituen beste norbait”. Orduan kontaktuan jartzen gara, e-mail bat igorri edo mezu bat utziz bere Facebook orrian, txateatzera pasatzen gara, telefonoz hitzordu bat jartzen dugu –aurretik argazkiak trukaturik zuhurrak baldin bagara, ala, emozio bortitzen adiktoak izanez gero, bestearen aurpegia ezagutu gabe–, elkartzeko gara kafetegi batean, zinemara joaten gara bigarren aldian, afaltzeko geratzen gara hirugarrenean, zorte askorekin –edo benetan biok desesperatuak bagaude– larrunen egiten dugu, eta... ohartzen gara bestea bost axola zaigula eta pikutara bidaltzen dugu harremana –harreman deitu badaiteke hori–. Zeren funtsean gustatzen zaiguna ez da tipoa edo tipa, baizik eta Schoppenhauer eta M-ak.

Bada, niri ere antzeko zer edo zer gertatzen zait, Francisco Lopez. P. J. Harvey da gustatzen zaidana, ez zu.

P. D.: A, portzierto, nickname polita aukeratu duzuna. “Patxi” horrek nire herria oroitarazten dit. ■

Internetek Alejandria-ko liburutegia –eta Borgesena bera ere– txiki utzi ditu. Azkenik, sexu jardueren katalogoari dagokionean *Kamasutraren* ehun posturak aitzinsolas izatera igaro dira

Isabel Etxelservia

URRUÑAKO HAUTETSI ABERTZALEA

Aniztasuna behar

Duela hilabete batzuk Sarkozyk zioen karikatura gehiegi nahiago zuela zentsura gehiegi baino. Geroztik, enpresa batek haren izena duen panpina bat, panpinaren xistatzeko bi orratzekin merkataratu ditu eta ez da presidentearen gustukoa izan. Ondorioz, salaketa jarri du, panpina merkatutik kentzeko eskatuz. Horretan dugu presidentea, bere irudiaren zaintzeko kezkarekin eta Europaren buru bihurtzeko proiektuarekin. Gutxiagorako ez baitu bere burua! Krisiaren erdi-erdian, bankuak lagundu, igandetan lan egiteko legearen aldaketa bultzatu, inbertsio berrientzat zerga profesionalaren kendu... Horrela dabil, biztanlegoaren egoera larritzen, eskubideak murrizten ari diren bitartean. Irudia zaindu eta komunikazioa landu, ea hautesleak zintzo eta prestu jarraitzen duen, eskuinaren proiektu politikoa eta elite finantzaria babesturik gelditzen den.

Politika hori eredu bihurtzen ari da, eta tokiko hautetsiak ikusten ditugu bide beretik doazela. Horrela, *Le Journal du Pays Basquen* zazpigarren urtemuga ospatu zen Urruñan. Hor zeuden denak, Michel Hiriartek erai-kiarazi duen jauregiaren parean. Jauregia diot, hiru milioi euroko eraikina baita, bertako biztanleen diruarekin egina, botere

GAIZKA IROZ

zentralizatuaren zerbitzurako, herriko etxeen ahalmenen bahitzaile den egitura batentzat, non UMPk gehiengo duen. Hor zeuden inguruetakako eskuineko beste hautetsiak, demokraziaren ukapena onartzen dutenak, erabaki guneetatik biztanleen kanporatzea hobesten dutenak.

Baina argazkirako hor ziren, *Sud Ouesten* laguntza baliatzen dutenak hauteskunde garaian, *Sud Ouest* baita haien bozgorailua. Mirakulua badirudi ere, *Le Journal*ek irauten

du *Sud Ouesten* parean, honen indarraren aurrean ihardukitzea lortzen du, demokraziaren eta aniztasunaren alde garaipen handia dela ezin ukatu.

Izan ere, hauteskundeek abertzaleen emaitzen igotzea ekartzen badute ere, bidea luzea da eta abertzaletasunak adiskide gutxi ditu eskuinaren eremua den komunikazio munduan. Abertzaletasunaren promozioa helburu izan behar da herritarrengana heltzeko, gure proposamenak baliagarriak direla erakusteko eta herrien kudeatzeko dugun gaitasunaz berri emateko.

Aniztasunaren beharra handia da gaur egun komunikabideak talde handien eskuetan daudelarik. Abertzaleak indar handia egiten ari direla ohartu dira tokiko hautetsiak. Ez lituzkete abertzaleen proiektuak estali beharko. ■

*Le Journal*ek irauten du
Sud Ouesten parean, honen
indarraren aurrean ihardukitzea
lortzen du, aniztasunaren alde
garaipen handia dela ezin ukatu

TXANDAN

Amatiño

Mundu-jaurlaritza

Krisiak ezer frogatu badu zera da: mundu-merkatua bat dela eta erabakiak hartzeko gobernuak, aldiz, barrena hogei-taka. Lekutan da, oraindik, hirurogeigarren hamarkadako zientzia-fikzioak kirikatzen zigan mundu-gobernua.

Europako Batasunaren sortze-arrazoia ez zen ekonomia izan, ekonomiari erantzun bateratua emateko borondate politikoa baino. Bigarren Mundu Gerra armagintzarako lehengaez (ikatz eta altzairua) jabetu nahi zituztenen arteko norgehiagoka izan zen eta, gerra osteko bake-estrategia finkatzeko, Schumanek ikatza eta

altzairua elkarrekin kudeatzeko gertu leudekeen gobernuen batasuna proposatu zuen 1950ean, ordura arte elkarri erasoka jardundako Frantzia eta Alemania tarteko.

Orduan bezala, orain ere, finantzen eta energia-iturrien kudeaketari buruzko eztabaida dago munduko gatazken barne-muinetan. Guztiaz aho batez arduratuko den mundu-jaurlaritzarik izango al da noizbait? Seguru gero baietz, nahiz eta hurrengo berrogeita hamar urtean guk ikusi ez. Baina halere, ezertan hasteko, zein da egungo Schuman? ■

Pako Sindupe

IDAZLEA

EITB eta euskaldunak

Erakunde publikoak euskarazko telebista kate berria estreinatu duen honetan, hizkuntzen aferari heldu nahi diot. Sarri ere ez, baina maiztasun anekdotikotik harago bai, ikusten eta entzuten ari naiz euskal hiztun onak erdara kaxkarrean mintzatzen. Zer dela eta?

Erakunde publikoak gonbidatu egiten du herritar elebiduna bietan aritzera? Adeitsuki behartu? Hots, “hizkuntza bietan edo batera ez” esaten dio? Oker ez banago, erakunde publikoaren jokabide orokorra da herritar elebidunari bietan egiteko eskatzea. Orduan, galdera bat da: horrek euskararen normalizazioari laguntzen dio ala kalte egiten dio?

Beste galdera bat da: euskal herritar elebidunak nola jokatzeko du? Hasteko, erakunde publikoak gonbidatutakoak interesa izan dezake bietan egiteko, baina, demagun interesa ez duela herritarrek baizik erakundeak, orduan gerta daitezkeenak, funtsean, hirutara bil litezke: 1. Herritarrek gustura onar dezake hizkuntza bietan egiteko gonbitea. 2. Ez hain gogoz, edo kontra, onar dezake, eta 3. Uko egin diezaioke gonbiteari, eta esan euskaraz edo batera ez, edo alderantziz, erdaraz edo batera ez.

Kasuistika orokorraren berririk ez dut. Kasuistika hori azaltzeko arrazoiak ere kon-

DANI BLANCO

plexuak izan daitezke –zenbateraino eragiten ote du euskaldunaren gutxiagotasun konplexuak: ez dudala nahi esaten badut ez dakidala pentsatuko dute; edo gonbidapena ez onartuz gero, politikoki mutur batekotasat edo bestekotasat joko duten beldurrak– baina nire iritzian: euskal hiztun onak erdara kaxkarrean aritzera gonbidaturik edo adeitsuki beharturik, erakunde publikoak bere ekarpena –ez dakit handia edo txikia– egiten dio gurean dugun hizkuntzen egoera desorekatuak bere horretan iraun dezan.

Horretaz gain, ETB2ko zenbait telesaiok “betetzeko” balio dute, erdaraz gaizki hitz egiten duten “kaxero”en rolak bizirik atxikitzeke, barre lerdoak eginaraziko dituztelakoan.

Nire iritzian egungo politikak ez du hurbiltzen euskal herritar erdalduna euskal mundura. Telebista kate publikoak euskaraz egitera gonbidatu behar luke euskaldun elebiduna –azpitoluekin edo gabe–, erdaraz soilik egin nahiago duen eleaniztuna bietan egitera, eta inoiz ez behartu ezta gonbidatu ere, euskaraz bizi dena erdaraz egitera.

Politikarien erabakiak gorabehera, euskaldunok badugu otzanegiak ez izateko aukera eta kasik beharra esango nuke. Ados? ■

Telebista kate publikoak euskaraz

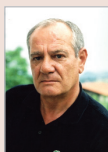
egitera gonbidatu behar luke

euskaldun elebiduna

–azpitoluekin edo gabe–,

erdaraz egitera behartu gabe

HIRUKO TXIKIAN
Joxemari Ostolaza

Zuten topaleku nazka-nazka eginda eta gogaituta dauzkagun gazteek, gure

ezinak bere egin nahi ez dituztenak. Eta berriz ere, espainol agintarietako Ertzaintza bidali dute herri honentzat Independentzia aldarrikatzea eragotzi diezaieten. Ertzaintza, nola ez, agindutakoa betetzera joan da soldadutzan “lehenik obeditu, gero beharbada pentsatu” espainol armadan guk jasan behar izan genuen idatzi gabeko lege hura. Beti bezain arduratsu bete ere, bertan bildutakoak jipoituz. Biharamun goizean topatu dut ertzain bat –ezagutzen ditudan gutxi

Hernanin

izan” aurpegi kongestionatuan markatua zuela. Gelditu egin zait eta nire osasunaz galdetu dit eguraldiari buruzko komentarioa egin bailitzan. Gogoak Hernanira eraman nau eta une batez ni ere han izan nintzela esateko zorian egon naiz. Gasteizen, Gernikan eta abarretan bai ongi, garai bateko frankisten antzera dena libre, dena alde esan diot kontrolik gabe. Ulertu du. “Ni zerbitzuko nintzen bulegoan” bota dit, “erretiroa hartzeko asmoz nabil, estresatuta”. Jokalari eskas batentzat, pagotxa. ■

Gorputz ahanziak

Aurreko batean, Milan Kunderaren *Izatearen arintasun eramangaitza* liburuan oinarritutako filmaren bila joan nintzen. Bideondakako zerbitzariari galdera eginik, neure harridurarako X filmak dauden gela ezkutura bidali ninduen, eta baita han topatu ere, dena biribilgune, biribilketa eta zintzilikario ziren filmeen karatulen artean. Ideia lotura bitxi baten eraginez, Sebastián Serrano semiologoaz oroitu nintzen, eta haren gogoeta honetaz: “Ikuspegi erlijiosotik nahiz filosofikotik begiraturik, gure historia emozioak pizteko gai diren gorputzez gabetua dago, izan filosofia klasikoan (Platon) izan modernoan. Esate batera: ‘Pentsatzen dut, beraz, banaiz’ dio Descartesek, baina ez ‘Maite dut, beraz, banaiz’ edota ‘Ukitzen dut, haztatzen dut, beraz, banaiz’...”. Eta akaberan pentsatu nuen batik bat gurean, eta batik batago politikaren astuntasun eramangaitzaren erruz, gorputzak eta emozioak geure baitako –zigor?– gela ezkutura bidali ditugula.

Noizbait *Sarriri* irakurri nion euskal literatura zuri-beltzekoa zela, apenas landu izan dituela koloreak. Baina nik gaineratuko nuke zentzumenak ere oso bazter utzi izan ditugula

Noizbait *Sarriri* irakurri nion euskal literatura zuri-beltzekoa zela, apenas landu izan dituela koloreak. Baina nik gaineratuko nuke zentzumenak ere oso bazter utzi izan ditugula, nahiz eta, Ixabel Coixet-en antzera, Mendebaldeko literaturaz eta zinemaz gauza bera esan daitekeen: “Batzuetan irudipena dut Mendebaldeko filmetako pertsonaiek ez dutela sekula jaten, eta niretzat ezinbestekoa da jakitea pertsonaien bizimodua zein den, non bizi diren, nola egiten duten lo, zer jaten duten...”.

Behin adiskide bati entzun nion nobela entzutetsu bateko “Eta izan zen musurik...” euskal esaldi erotikoa handienetako bat zela.

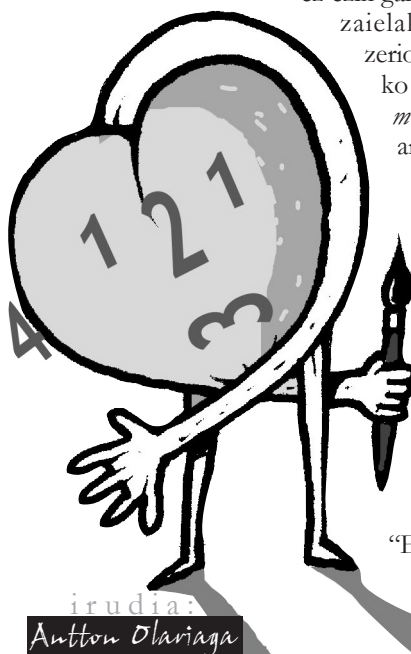
ZALDI EROA

Beste behin esan zidan honakoa dela sona handiko beste nobela bateko eszenarik beroena: protagonistak emakume batekin hitzordua du eta joan aurretik, dutsatzen ari dela, masturbatu egiten da geroke balizko joko erotikora lasaiago eta prestatuago joateko. Mohamed Txukri edo Abdela Taia marokotarrek edota Haruki Murakami japoniarrek, adibide bat ipintzearen, gogotik egingo lukete barre hemengo literatura goratsu eta gogoetatsuegiaren gainean. Eta ez naiz ari sexu kontuak esplizitatze soilaz, begirakuneaz eta begiratzeko moldeaz baizik.

Alabaina, literaturan ez, baina non eta *Berria* kazetan topatu nuen, guztiz ustekabea, beharrezkoa zitzaidan pizgarria, Agurtzane Ormatzaren *Udari begira* izeneko artikuluan (www.berria.info/paperekoa/plaza/2008-06-17/053/001/Udari_begira.Uda_honetan_Ikerkuntza_Saila_zabaltzeragonbidatzen_zaituztet.htm).

Nork bere gorputza ezagutzeko gonbitea zekarren, nonbait biluzteko eta sentitzeko, nork bere buruari otordu intimo bat eskaintzeko, edo iluntzeko hitzordura barruko arroparik gabe joateko. Benetan artikulua nabarmena iruditzen zitzaidan batik bat bakana delako, eta udari ez ezik gainerako urtaroei ere egokitzen ahal zaielako. Eta gogoan dut, artikuluari zerion sentsualitatearekin, kazeta bererako ipuin bat idatzi nuela orduan. *E-maila* izeneko, abuztuaren 17an argitaratua.

Eta bai, azkenean ikusi nuen filma, berriro ere gustatu zitzaidan, baina nago gaur egun zinema aretoetan ikusten denari erreparatuta, estreinatu zenean erotikoa izan zitekeena gaur egun kasik haur atalean egon daitekeela. Baina orain joan beharra daukat: hitzordu bat dut eta ez ditut Ormatza, Txukri, Taia, Murakami eta enparauen begirakunea eta sentsualitatea bazter utziko: “Eta gozatu gertatzen denarekin, nola sentitzen zaren, nolako mutil eta emakume ederrekin gurtzatzen zaren, zer paisesa dagoen...”. ■

Bertsozale perfektuaren gida

I

Hegoaldeko iparraldean
eta Euskal Herrikoan
bertsolarien txapel handiak
jarri dituzte jokoan.
Nahiz eta erraz fijatzen garen
hankamotz eta potoan,
zale modura zertaz ohartu
esango dizut gaurkoan,
denak erratu gintezkeela
jakingo duzulakoan.

INIGO AZKONA

IV

Zigor ugari badago ere
guztia ez da isuna,
saritzen baita zorrotz zaintzea
oinen hoshikidasuna,
neurri motzean gauzak natural
esateko gaitasuna,
informazio sinesgarria,
zuzeneko erantzuna...
eta batik bat zuri barruan
zerbait eragin dizuna.

II

Bertsoak, hitzez eraikitzen den
eskulturaren modura,
orekatua behar du izan
oin bakoitzetik burura;
hargatik zorrotz aplikatzen da
silaben arkitektura
eta errimak betetzen badu
hoshikidasun ohitura,
buztina soilik hortik aurrera
izango da eskultura.

V

Abiadura ere neurtu
behar da nire ustean
bertsolaria denboraz ahaztu
bailiteke tupustean:
ez dabil ondo kantatzen badu
hitza hitzaren ostean
edo atsedean har bazeneza
kantatua idaztean...
Zazpi egunak bakar-bakarrik
kabitzen dira astean.

III

“Barkatu baina”, “gaurko honetan”
eta mila emendio
izaten dira bertsoa azkar
sortzearen ondorio.
Nahiz noizean behin erabiltzea
ez den zigortzen serio,
ideia on bat bertsotzen bada
hitzok direla medio,
adabakidun prakak bezala,
ez du gehiegi balio.

VI

Bertsoa bereiz litekeen arren
mailaka eta neurrika,
gauza puntual bezala hartu
puntuazio-teknika.
Notak zein diren ez jakin arren,
nahiz ez jakin zer den plika,
ezjakin horrek bihotza eta
belarriak irekita
puntako mila adituk beste
goza lezake musika!

DOINUA: Hil da Canovas.

erdiko kaisia

Musika

Danbaka

Lehiaketa baino askoz gehiago

Danbaka Musika Lehiaketa 2004an jaio zen Goiena Komunikazio Kooperatiba Elkartearen eta Elgetako Espaloia Kafe Antzokiaren ekimenez. Helburua Debagoieneko musika taldeei bultzada ematea eta aisialdirako ekintzak sortzea zen. Dagoeneko hirugarren edizioa antolatu dute, Debabarrenera eta Durangaldera ere zabalduta aurtengoan, eta lehiaketak taldeei bultzada emateko daukan moduari esker beste lehiaketetatik bereizi egiten da Danbaka.

IKER BARANDIARAN

Argazkiak: Danbaka

GOIENAK DITUEN hedabideak bozgorailu bihurtuta 2004ko uztailean musika taldeen-tzat izenematea zabalduta zuten. Helburua zen zuzenean lehiak aritzeko 20 banda lortzea. Gutxienez taldekideetako bat Debagoieneko erroldatuta egotea, kontratu diskografikorik indarrean ez izatea eta hiru kanta original aurkeztea izan ziren ezarritako baldintzak. Abuztuko oporretatik bueltan 40tik gora talderen lanak zituzten esku

artean. Epaimahaiak grabazio guztiak entzun eta ahalik eta musika estilo gehien bermatuz, 20 talde aukeratu zituen zuzenekoetarako. Lehiaketak izugarritzko sona lortu zuen eta Elgetako Espaloia kontzertu bakoitzean 400 bat pertsona izan ziren: lagunak animatzen batzuk, bailaran dagoen musika eskaintzaz gozatzen besteak. Finalera hiru talde heldu ziren, eta Sharon Stoner talde oñatiarra bilakatu zen

lehenengo irabazlea. Horri esker, estreinako diskoa grabatu zuten Arrasateko Shot! Grabazio estudioan, eta ondoren beraien kasa kaleratu zuten. Gainera, 2005ean, Bilbo Hiria musika lehiaketa ospetsuan Euskal Herriko talde onenaren saria jaso zuten. Une honetan bigarren diskoa fabrikatu dute eta azaro hasierarako kalean izango da. Lehenengo edizioako finalean aritu zen Muted taldeak dagoeneko bi disko kaleratu ditu. Hirugarrena Oñatiko Potemkin da: hard-rock eta punk-rock disko indartsua kaleratu ostean, taldea gelditu dago kideetako bi Latzeneko sortzaile ere badirenez, proiektu horren itzuleran murgildu direlako. Ikuslearen saria, berriz, Arrasateko Enboscada taldeak irabazi zuen. Musika zaleek beraien gustuko taldearen alde bozkatu ahal izan zuten Espaloioako postontziak erabilita edota SMSak bidalita.

Horrez gain, Danbakara bakarlari asko aurkeztu ziren, ia inork eza gutzen ez zituenak, eta lehiaketaren ondorioz hortik aurrera taberna eta bestelako aretoetan jotzen hasi ziren. Beste talde batzuekin ere antzerako zerbitu gertatu zen, baina bakarlariena nabarmenagoa izan zen, agian ordura arte ez zegoelako zirkuitu edota ohitura handirik.

Bi urtetik behin

Emaitza horiek ikusita, Goienak eta Espaloioak erabaki zuten Danbakaren beste edizio bat antolatzea bi urtean behin, ahalik eta berrikuntza edota aldaketa gehien egon zitezen. Hala, konturatu ziren ibarreko

Ezkerrean goitik behera:
Adi Holden, Mery May, Army-Arma eta Scam. Aurtengo Danbaka lehiaketan txapela janzteko borrokan ariko diren 24 taldeen arteko batzuk dira. Nork irabaziko du?

talde asko kantuak prestatzen zebiltzala Danbakako agendara begira. Horrek erakutsi zien lehenengo edizioa ez zela ameskeria hutsa izan eta lehiaketa hori jende artean errotuta zegoela ordurako. Hala ere, aldaketa txiki batzuk ezarri zituzten bigarren edizioan: epaimahaiak 20 talde beharrean 19 aukeratu zituen, eta 20. lehiakidea jendearen eskuetan utzi zuten. Hala, aurkeztutako talde guztien mp3ak eta fitxak danbaka.com webgunean eskegi zituzten eta zaleek bost egun izan zituzten bozkatzeko. Are gehiago, sari nagusia diskoaren grabazioa izateaz gain, Gaztelupeko Hotsak diskoetxearekin hitzarmena egin zuten grabazio hori kaleratu ahal izateko. Eta azkenik, Bakarlariaren saria sortu zuten.

2006ko edizioan ere jende asko hurbildu zen kontzertuak ikustera, eta ordurako sortuta zuten danbaka.com webguneetik ere musika zale askok jarraitu zuten lehiaketa. Sari nagusia Bergarako Aby-Kem taldeak lortu zuen; ikuslearen saria Oñatiko Malenkonía taldeak eta bakarlari onena Arrasateko Jim TNT izendatu zuten.

Talde guztiak irabazle

Danbaka lehiaketako antolatzaileek askotan nabarmentzen dute aurkeztu diren talde guztiak direla neurri batean ira-

bazle. Hori esateko, arrazoitzen dute helburua dela musika taldeak eta horiek egiten dutena ezagutzera ematea; eta egia esanda, Danbakak horretarako gailu asko ditu. Lehenik eta behin, aurkezten diren talde guztien (sailkatu edo ez) mp3ak eta fitxak danbaka.com webgunean eskegitzen dituzte edozeinek ikusi eta entzun ditzan. Horrez gain, Goienako hedabideek (Goiena Telebistak, Goienkariak, Arrasate Irratiak, Goiena.net-ek eta Danbaka.com-ek) lehiaketari eta lehian dabilen taldeei jarraipen zabala egiten diete, elkarrizketa, erreportaje eta bestelakoekin. Are gehiago, Goiena Telebistak eta Arrasate Irratiak lehiaketako kontzertu guztiak emititu egiten dituzte; eta Tokiko Telebisten Elkartearen elkarlanari esker Euskal Herriko beste hainbat eskualdetan ere kontzertu horiek ematen dituzte: Goierri, Tolosaldean, Nafarroako Bortzirietan, Gernika aldean, Zarautz eta Urola aldean eta abar.

Danbaka DVD-CDa

Bide beretik doa orain dela hilabete inguru kaleratu duten lana: Danbakako II. edizioko DVD-CDa. Danbakak Gaztelupeko Hotsak diskoetxearen laguntzarekin kaleratu du bigarren edizioko 20 talderen lanak batzen dituen lan bikoitza. CDan talde bakoitzaren zuzeneko kantu bana batu dute; eta DVDan talde bakoitzaren bideoklip-elkarrizketa eta

Goian The Wet Band mutrikua-
rrak; behean berriz, Abadiño-
ko Ymotek. Esti-
lo anitzeko tal-
deek parte
hartzten dute
Danbaka lehia-
ketan.

kantu bana, argazki gale-
ria, *making off*, musika adi-
tuen iritziak eta beste. CDak ordubeteko iraupe-
na dauka, eta DVDak bi
ordu ingurukoa.

Debagoieneko mugetatik harago

Danbakaren berrikuntza, nagusia, berriz, beste bat da: hirugarren edizio honetan soilik Debagoie-
nekoa izateari utzi eta muga diren bi eskualdeta-
ra ere zabaltu dute: Durangaldera eta Deba-
barrenera. Irailerako 39 grabazio jaso zituzten, horietatik 24 Debagoie-
nekoak eta gainontzeko 15 beste bi eskualdetako-
ak. Epaimahaia 23 talde aukeratu ditu eta 24.a musika zaleen esku utzi du, danbaka.com webgu-
nea erabiliz. Zuzenekoan txanda hasi da orain. Urriaren 17tik aurrera hamabostero launa talde

ariko dira ostiraletan Elgetako Espaloian, bakoitza ordu erdiz. Horren ostean, epai-
mahaia aukeratutako hiru finalistak 2009ko urtarrilaren 16an lehiatuko dira. Aurten sariak hiru dira: lehiaketako talde onena, Debagoieneko talde onena eta ikuslearen saria: lehenak eta bigarrenak sari bera jasoko dute Kutxaren eta Mondragon Unibertsitatearen eskutik, disko baten grabazioa Arrasateko Shot! estudioan eta diskoaren kaleratzea Gaztelupeko Hotsake-
kin; eta ikusleek aukeratutakoak, berriz, 1.300 euroko bonoa Arrasateko Lazkano musika dendan gastatzeko. ■

B I L B O

Urriaren 31tik azaroaren 16ra arte, Arenalean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

Analisia

Kritika eta euskal literatura

BENAT SARASOLA

Ilustrazioa: Alai Zubimendi

EDOZEIN LITERATUR LAN kontuan hartzeko garaian, literatur teoriak hiru alderdi oinarritzko bereizten ditu: idazlea, testua eta hartzailea. Hala, historikoki, idazlea eta berarekin erlasionatutako kontuak izan dira ikerketa literarioetan lehentasuna. XIX. mendetik XX. mendeko 50. hamarkadara arte idazlearen intentzioa zen obra bat aztertzerakoan aintzat hartu beharreko arazoa, salbuespen ohoragarriak salbuespen. “Zer esan nahi du idazleak hemen?” zen pasarte hermetiko baten aurrean irakurleak egin behar zuen galdera. Batez ere estrukturalismoaren goratzearekin, ezarian, testuaren beraren garrantziaz ohartarazi zuten zenbait kritikok, eta aurreko metodo biografiko-positibistari gerra deklaratu. Horren erakusle da Roland Barthes-en *La mort de l’auteur* izeneko artikulu famatua, non autorearen bazterrean utzita testuaren irakurketan sostengatutako kritika egitea aldarrikatzen baita. Azkenik, estrukturalismoaren mugez oharturik edo, “harreraren estetika” delakoaren eskutik, 60. hamarkadaren hondarrean, ordura arteko elementu ahantziaren, hots, hartzailearen edo irakurlearen, garrantzia azpimarratu zen. Obra bat aztertzeke garaian ezinbestekoa da irakurlea kontuan hartzea, haren interpretazio lana, haren *background* kulturala, eta abar. Horrek guztiak aditzera ematen digu, besteak beste, obra baten esanahia ez duela ez idazleak ezta testuak ere soilik ezartzen, testuaren interpretazioak baizik, eta honenbestez, finko eta mugiezina baino aldakorra dela. Adibide garbi bat ematearren, *Don Quijote de la Mancha* ren esanahia XVI. mendean eta gaur egunean aski diferentea da; XVI. mendean zalduntza nobelei buruzko lan satirikoa zen funtsean; XXI. mendean, oster, literaturaren historiaren gailurretako bat da, zeinak bide ematen baitu Michel Foucault-ek *Les mots et les choses* liburuan egindako irakurketa gaurkotuetarako.

Literatur teoriaren barneko bilakaera honek, esan gabe doa, eragina izan du literatur kritikan. XIX. mendean, literatur kritiko, egileari buruzko xehetasunak biltzera

dedikatu behar zen —berak idatziriko gutunak, beste testu batzuk, eta abar—, idazleak obrarekin benetan esan nahi zuena argitze aldera. Gaur egun, oster, literatur kritika askoz lotuago dago ariketa interpretatibo batekin. Kritiko, bere erreferentzia literario, artistiko, sozial eta enparauen bidez, obraren irakurketa bat ematen ahalgenginduko da, testua bere egiten saiatuko da nola bait, eta gero —horrek bereizten du gainontzeko irakurleengandik— berau idatziz emango du. Literatur kritiko, honenbestez, idazlea ere bada, buruan darabilena ahalik eta modu argi eta zehatzenean paperera eramaten saiatu behar baita bera ere. Kritiko, funtsean, testu baten gainean berak idatzitako publikatzen duen irakurlea da.

Gisa honetan, arestian aipatutakoarekin loturik, literatur kritiko ezinbesteko elementua da literatura baten osaeran. Egon daitezke idazle eta obra bikainak, argitaletxe indartsu eta dirudunak, irakurle saldo bat, baina kritikan ezean, nola interpretatu obra hain bikain horiek? Nola bereizi obra

kaskar eta onen artean? Nola esplikatu obra batek benetan merezi duela? Bati baino gehiagori iruditu dakioke literatura kritikariaren eskutan uztea litzatekeela hau, kritikaria dela, eta ez beste inor, obra onak zeintzuk diren erabakitzen duena. Hori, jakina, ez da horrela, faktore ugari, horietako asko ez-literarioak, baitaude liburu baten arrakastaren kausetan, baina ezin ukatuzkoa da kritikariaren garrantzia, hau da, idatzizko ariketa interpretatiborearen garrantzia, literaturan. Eta bereziki nabarmena da hau modernismoaz –zentzu anglosaxoniarraren– geroztik. Izan ere, norbaitek sinetsi al dezake James Joyce-n *Ulysses*ekin bat-batean eta inolako bitartekaririk gabe gozatu daitekeela? Nola ukatu literatur teoria eta kritikaren garrantzia maisu lan hori azaldu eta irakurtzeko orduan? Badira literatur lan batzuk irakurlea behartzen dutenak hausnarketa konplexu eta sakonak egitera, eta makinaria kritiko indartsua eduki ezean, ia ezinezko suertatzen da obra horiek irakurleak bere egitea. Arte plastikoetan, gehiegizka, Marcel Duchamp Arthur Danto arte kritikariari esker dela Marcel Duchamp esaten da maiz. Alegia, Dantonren Bereiztezinaren Teoriari esker ulertu izan dela, Duchampen *ready-made*-ak zergatik diren artea –eta zergatik diren maisu lanak–. Era berean, antzeko zerbait esan daiteke, nahiz eta, seguruenik, neurri askoz ere apalagoan, Marcel Prousten eta Gérard Genette kritikariaren artekoaz. Genettek 60. hamarkadan egin zuen Prousten *À la recherche du temps perdu* obraren interpretazioak berau irakurtzeko modu berria eskaini zuen; berriz ere gehiegizka, esan daiteke Genettez geroztik ezin dela aurretik bezala irakurri Prousten obra. Lan kritikoek arte lan originalak nola eraldatzen dituzten erakusten duten bi adibide baino ez dira.

Tamalez, euskal literaturan ez dugu literatur kritikaren baitan kokatu dezakegun lan mugarririk. Arrazoiak askotarikoak izango dira, baina nagusiena, seguruenik, euskarazko obra interesgarrienak azkeneko 50 urteetan idatzi direla da. Kritika lan hauek, indartsu eta eraginkorrak direnean, adibidez, garai batean bigarren mailakotzat jotzen zen idazle bat kanonaren lehen mailan kokatzea lortzen dute. Euskal literaturan, ordea, nekez egin daiteke halakorik egun, bere historiaren mehertasunaren kariatz.

Inork ez du salatzen euskal kritika oraindik, oro har bederen, militantzian oinarritzen dela

Zenbat sari eta beka antolatzen dira literatur lanak sustatzeko? Zenbat literatur kritika laguntzeko?

Horregatik, egungo oparotasuna aintzat hartuz, zentzuzkoa da pentsatzea hemendik urte batzuen buruan sortu sortuko direla gisa honetako lan kritikoak, eta gaur egun sona handirik ez duten idazleak euskal literaturaren gorenean kokatuko direla, baita beste zenbait arrakastatsu ahanziak izango direla ere.

Baina euskal literaturaren historiari lotutako kontu horiek landa, inpresioa dut ez dagoela gurean kritikaren gaineko benetako interesik. Behiala idazleak eta idazle onak falta zitzaizkigun, honezkero badi-tugunak, agidanez. Liburuak publikatzen dira, sobera zenbaitzuen aburuz, eta orain arazoa irakurleena omen da, edo beharbada, zehatzago esanda, erosleena. Kritikaz, oster, ez dirudi inor arduratzen denik. “Euskal literaturan kritika falta da” entzuten da noiz edo noiz esaldi errepikakor gisa, baina benetan, idazleren baten liburu berriak kritika gogorren bat jasotzen duenean arduratzen da norbait kritikaz. Eztabaidatzen da idazleen amateurismoaz, industriaren balizko krisialdiaz, subentzio sistemaz, egile eskubideez, liburutegietako maileguen gaineko kanonaz eta abar, baina inork ez du salatzen euskal kritika oraindik, oro har bederen, militantzian oinarritzen dela. Eta ez dut hitz egiten bakarrik iruzkin kritikoak egiteagatik pagatzen diren ordainsari miserableez; zeren, zenbat sari eta beka antolatzen dira literatur lanak sustatzeko? Zenbat sari eta beka literatur kritika laguntzeko? Zenbat subentzio? Zein erakundek defendatzen ditu kritikariaren eskubideak? Zein fakultatetan ikasi daiteke literatur kritika Euskal Herrian? Galdera horiei erantzutea besterik ez du euskarazko literatur kritika faltaz kexu denak. ■

Guikuri Nekazal Etxea

Guikuri, 1 Tel.: 945 464084
01138 Murua (Araba) 615 782323
guikuri@euskalnet.net • www.guikuri.com

Liburuak

KRITIKA

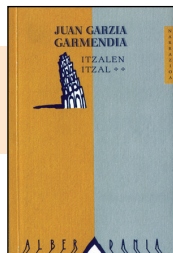
Itzalen itzal.

Juan Garzia Garmendia.

Alberdania, 1993. 161 orrialde. 11,50 euro.

Hemeroteka

Gorka Bereziartua

Noiz egingo dugu manifa?

ELKARRIZKETA joan den azaroan *Volgako Batelariak* blogean. Juan Garzia zuten solaskide; egindako galderen artean ea zergatik 1995eko *Fadoa Coimbran* nobelaz geroztik ez duen berak eskribututako ezer publikatu. “Zer pintatzen dut (edo nuke) oraingo euskal literaturan? –izan zen erantzuna– Ez da manifestaziorik antolatu, behintzat, nik dakidala, idaztera itzul nadin”. Galdera-erantzun haiek erakarrita abiatu nintzen Garziaren lanen peskizian eta hala iritsi da *Itzalen itzal* ipuin liburu nire eskuetara. Egokia iruditu zait ARGIAren kritika atal honetara ekartzeko, hilean behin nobedade ez diren literatur lanak ere mintzagai izango baititugu.

Sexuan bezala kritikagintzan on dira atariko lanak, baina ez da komeni gehiegi luzatzea ere. Mamira beraz: Italian girotutako hamaika ipuin bildu zituen Garziak Alberdaniak argitaratutako lehen liburu honetan; artelan klasikoek gordetzen dituzten sekretuak, elkar gurutzatzen diren pertsonaiak, istorio harrigarriak... 1993ko maiatzez ikusi zuen argia eta urte hartako abenduan Juan Luis Zabalak *Euskaldunon Egunkariako* orrietan zioen, behar adinako oharpenik gabe geratu zen. *Pedanteria ala aurrerapauso?* zuen titulu Zabalaen kritika hark eta, besteak beste, liburuaren erudizioaz, estilo landuaz eta esaldi luzeaz berba egiten zuen. Bestelako gauzak irakurtzen nenbilen, gaztetxo oraindik, baina badirudi duela hamabost urteko euskal letren panoraman liburu “zaila” zela *Itzalen itzal*.

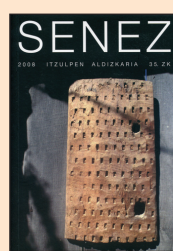
2008ko begiekin, ez dut esango hau liburu arina denik. Ez du izan nahi, ez da kontsumo literatura. Egia da, esaldi batzuk korapilatsuak izan daitezke (“urteek bainoago urteetan ikusiek ematen duten, eta eskarmentua esan ohi zaion, argitasunaren eta etsipenaren arteko zer horrek aurki esan zion belarrira ez dagoela lor daitekeen guztia lortzea baino garaipen handiagorik”), baina uste dut zail-erraz dikotomiatik harago, Garziak islatu nahi zuen giroak eskatzen duela halako idazkera jasoa. Thomas Mannek ere ez zuen *Herioa Venezian* arrandegiko hizkeran idatzi; *Itzalen itzaleko* Italiak dotorezia eskatzen du, hortik prosa landua.

Esango nuke obra hau Umberto Ecoren literaturaren zordun dela neurri batean eta –abentura hasiko dut– bidea urratzen ere lagundu zuela. Zergatik? Anjel Lertxundiren *Otto Pette* lako mugarrira argitaragabe zegoen 1993an, eta hartan ere Eco islatzen dela inork gutxi ukatuko du. Ez dut uste kasualitatea denik. *Itzalen itzaleko* langa jarri zuen, ondoren etorri ziren lanek uste baino askoz gorago zegoela ikus zezaten.

Ez, ez da manifestaziorik antolatu Garziak berriro idatz dezan. Norbaitek asmorik balu, nire atxikimendua ziurtatua dauka.

Malcolm Lowryren poemak euskaraz

Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpretuen Elkarteak argitaratzen duen *Senez* aldizkariak 35. zenbakia kaleratu du. Edukien artean, besteak beste, Karlos del Olmok itzuli dituen Malcolm Lowryren poemak nabarmentzen dira. Duela bi aste orriotan Amaia Alvarez Uriak mintzagai zuen del Olmok berak itzuli-tako *Sumendiaren azpian* nobela. Hura zen orain arte Lowryri euskaratutako testu bakarra, eta aldizkari honetako poemek osatu egingo dute bere obra euskal irakurlearentzat. Gainontzean, azpimarratzekoa da Anton Elosegiri egin dioten elkarrizketa luzea, edo Umberto Ecoren *Ia gauza bera esatea* liburuaren sarre- ra, Ander Irizarrek euskaratua; Unai Elorriagak idazlea itzultzaile lanetan jartzearen esperientzia kontatu du eta softwarea lokalizatzeaz idatzi du Silvia Borrás Ginerrek. I

Senez 35.
Batzuen artean.
EIZIE.
251 orrialde.

Herri Musikaren Txokoaren historia

2002an ireki zituen atea Oartzunen Herri Musikaren Txokoak. 1996an abiatu zen egitasmoa, Juan Mari Beltran musikariaren eta Oartzungo Udalaren elkarlanarekin. Gunearen historia biltzen duen liburu honetan esaten den moduan, herri musikaren topaleku eta dokumentazio zentro izateko helburuarekin sortu zuten, arlo ugari-tako jarduerak garatzea xede. Zentroak sei urteotan bete dituen zereginen artean honakoak: musika tresna tradizionalak kontserbatzea, tresnek tradizionalki izan duten erabilera ikertu eta zabaltzea eta tradizioak

gaur egungo gizartean duen baliagarritasuna azpimarratzea. I

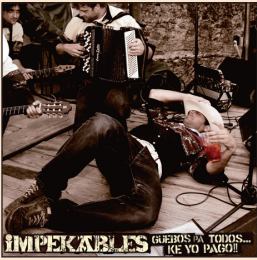

Herri Musikaren Txokoa Oartzunen.
Juan Mari Beltran.
Oartzungo Udala.
429 orrialde / 12 euro.

Diskoak

IKER BARANDIARAN

Iruñeko Rio Grande zeharkatzeko soinu banda

*Güebos pa todos...
Ke yo pago!!*
Impekables.
Labatelukeyo.
Iraupena: 46'20".
11,95 euro.

INORK ESPERO ez zuenean, Kojón Prieto y los Huajolotesek bezala mexikandak ganberroak egiten dituen taldea sortu da Iruñerrian. Haien label bereko taldea da hau: nafar-mex musika egiten dute. Kideen artean huajolote bat dagoen arren, berau gerora batu zen eta protagonistak gazteagoak dira. Estreina-disko honek engantxatu egiten du eta erakusten du Mexikoko musika leloei hitz kritiko-ironikoak batuz gero,

erdia eginda dagoela, nahiz eta abestiek eta emaitzak inongo trikimailu berezirik ez izan. Hala ere, parranda talde batetaz ari garenez, ez da harritzekoa tarteka hill-billya, Gainsbourgen giroko pieza bat edota karnabal kutsua ere gehitzea. Horrez gain, hitzak zuzenak eta ondo borobildutakoak dira. Punkaren espiritua berreskuratu dute Impekables taldekoek eta jendeak erraz bat egingo du euren mezuarekin.

Impekables

«Punka bezalakoa da nafar-mexa, ez dago jotzen jakin beharrik eta jendea identifikatu egiten da»

Huajolotesen sasikumeak zarete?

Haiek egiten zutena jarraitzen ausartu gara. Askori lotsa emango lioke. Askok gustuko dute, baina beste askok ezin gaituzte ikusi. Hala ere, Huajolotesek ospe txarra zuen arren, Impekablesen gehiago edaten da. Huajolotes bizitzeko modua zen, baina Impekables denbora-pasa eta parranda da taldekideentzako. Zuen hitzek galtzaile kutsu handia daukate, baina beti ironia eta jarrera positiboarekin...

Konejok idazten ditu eta berari gertatutakoak dira. Taldeko "kurrela" bakarra da eta gorriak ikusi ditu: desamodioak, mozkorraldiak, zapalduta egotea... Hitz horiek jende askorengana heltzen dira. Zer egin dizue Yolanda Barcinak halakoak abesteko?

Guri, Iruñeko beste musika talde askori bezala, San Ferminetan Taconeran jotzea galarazi zigun. Horrez gain, pankarta bat ateratzeagatik egurtu egiten zaituzte; gaztetxea itxi eta jende ugari kriminalizatu du; udaltzaiek ez dute bizitzen uzten... Iruñea nazkagarria da gaur egun bere erruz!

Mexikanada klasiko asko oso matxistak dira, baina tamalez Mexikoko leku askotan hala pentsatzen dute. Guk nafar-mex musika egiten dugu eta beste modu batean pentsatzen dugu, nahiz eta guri ere behin matxistak ginela esan ziguten. Zertan zarete "impekableak"?

Denean. Talde desastrea da, baina dibertigarria; eta jendea "harrapatu" egiten du. Hori da nafar-mexak daukana: jendea identifikatu egiten da. Punkaren antzekoa da: jotzen ez jakin arren, larrua jarri, eta abeslari dibertigarri bat guztien begien jomugan jartzea.

Taldea itxita dago, edo jende gehiago

Askok diote mexikanadek hitz oso matxistak dituztela, baina zuenetan tratu txarrak, nekazarien eta langileen eskubideak, zapalduen borroka eta beste ageri dira.

sar daiteke oraindik?

Haize instrumenturen bat sartu nahiko genuke, eta horrez gain seigarren baxua deitzen dioten 12 sokako gitarra ere bai. ■

Ezpalak

JON TORNER

Hilaren 12an jarriko dira salgai Bilbao Live jaialdirako bonuak

BILBAO BBK LIVE jaialdia (www.bilbaobbklive.com) 2009ko uztailaren 9tik 11ra egingo da Kobetamendin. Denbora asko falta da oraindik, baina antolatzaileek jaialdian parte hartuko duen talde baten izena ezagutarazi dute jada: Depeche Mode izango da kartel buruetako bat. Bestalde, hiru egunetarako sarrera azaroaren 12an salgai jarriko dela iragarri dute. 100 eurotan erosi ahal izango da BBKren kutzazainetan, 944 310 310 telefono zenbakian eta www.bbk.es webgunean.

Pello Añorgak irabazi du haur eta gazte literaturako Euskadi Saria

JENIO GAIZTOA (Aizkorri) lanari esker irabazi du Pello Añorga idazle oíartzuarrak haur eta gazte literaturako Euskadi Saria. Egun pasa hondartzara joan den neskatoren istorioa kontatzen du liburuak. Jokin Mitxelenak egin ditu ilustrazioak. Bestalde, gaztelaniazko literatura arloko saria Manuel Leginietxek irabazi du, *El club de los faltos de cariño* eleberriarekin. Iaz bezala, Euskadi Sarien inguruan eztabaida sortu da berriro. Aste honetan itzulpengintzako eta euskarazko literatura arloko sariak emango dituzte, eta Juan Luis Zabalak *Berrian* idatzitako artikulua batean jakinarazi duenez, Eider Rodriguezek, Uxue Alberdik eta Koldo Izagirrek uko egin diote finalista izateari, sariketa-aren irizpide eta antolaketarekin ados ez daudelako.

Cy Twombly artistaren (Virginia, AEB, 1928) ehun pintura, marrazki eta eskultura izango dira ikusgai 2009ko otsailaren 15a arte Bilboko Guggenheim museoan. Gaur egungo arte munduan eragin handiko artista da Twombly. Historia, poesia, mitologia klasikoa eta Mediterraneo aldeko paisaia dira artistaren *inspiration* iturri.

Doris Lessing Nobel saridunaren *Belarra kantari* nobela (Elkar) "gogor" eta "ederra" euskaratu du Koro Navarrok. Istorioa Hegoafrikan kokaturik dago eta heriotza, arrazakeria eta matxismoa gordin islatzen ditu. Bestalde, Alberdania argitaletxeak Natcha Appanah idazlearen *Le dernier frère* nobela plazaratu du euskaraz, *Azken anaia* izenburupean. Afrikako kartzela batean preso dagoen mutikoaren eta hango zaindari baten semearen arteko harremana du ardatz. Mikel Garmendiak euskaratu du.

Francisco Pomaresek

eta Bartolomeo Pinellik 1816an elkarrekin egindako grabatuak bildu dituzte Arabako Arte Ederren Museoan. Multzo osoa sei estanpitan zatitutako Iberiar penintsulako mapa batek eta Independentzia Gerrako gertakariak kontatzen dituzten hogeita hamahiru eszenak osatzen dute.

Fernando Garcia de Cortazar historialari bilbotarrak irabazi du Espainiako Historiako Sari Nazionala. *Historia de España desde el Arte* liburuari (Planeta) esker irabazi du 20.000 euroko balioa duen saria. Deustuko Unibertsitateko Historia Garaikideko katedraduna eta Vocento Fundazioko zuzendaria da Garcia de Cortazar.

● **Josetxo Silguero Sigma Project taldeko saxofonistak Garan:** «Gure politikarientzat kultura masari zuzendutako zerbait da: Guggenheim, Tabakalera, jazz eta zinema jaialdiak... Hori ez da kultura babes-tea, turistikoki erakargarriak diren gauzak sortzea baizik. Kulturatik berehalako etekin komertziala ateratzea bilatzen da. Hori kontraesana da, horrela ezin baita publiko hezia eduki. Ez du ezertarako balio jazz jaialdira munduan famatua den pertsona ekartzea eta urte guztian zehar talde txikiei laguntzak ukatzea».

● **Kepa Ibarra Gaitzerdi antzerki konpainiako zuzendariak Aldaketa Hamasei aldizkarian:** «Bilbo guztia izan da guretzat. Abangoardistak izatera eta tradizioarekin batere zerikusirik ez duten gauzak egitera behartu gaitu. Hiri gris eta kontraesankorra da. Eta guk giro horretan txertatu behar izan dugu gure burua. Horretarako beltza erabili dugu sarritan, baita maleta ere, bidaiari petoaren ikurra, bilbotarrak joan-etorrian aritzen baitira beti. Kanpotik etorri direnen ikur ere badira maletak».

● **Jose Angel Irigarai idazlea bertsolaritzaz Berrian:** «Lehia beharrezkoa da, lehiari esker etsipenetik ateratzen gara. Baina, txapelketa saltzeko, ez dezagun bertsolaritza saldu (...) Txapelketa nahitaezkoa da, arauak, tentsioa... baina orgiastikoak liratekeen jardunaldiak eta saioak antolatu beharko lirateke. Oxigenoa hartzeko, bakarrik norgehiagokara ez mugatzeko. Lehiakortasunaren tamaina gorde behar du bertsolaritzak (...) Beste arte sailek krisialdi sakonak izan dituzte, baina bertsolaritza kalterik gabe atera da krisietatik».

Abarrak

UNAI BREA

Lurraren beroketa liberalismoaren ikuspuntutik

NOBEDADEEN xerka zabiltzatenok, segi hurrengo orrialdera. *State of fear* (Beldur egoera) nobela ez da preseski labetik atera berria –2004an argitaratu zuten–, baina haren gaia egunerokotasunaren ardatzetako bat da, eta luzaroan izango: beroketa globala, aspalditxo gurean instalatutako kezka nagusieta-koa, nola garai batean gerra nuklearraren mehatxua.

Michael Crichton hitza dolar bihurtzeko abilitadea duen idazle horietakoa da. Berak sortu zituen *Jurassic Park*-eko mundua eta *ER* (gaztelaniazko *Urgencias*) telesaila, besteak beste. *State of fear*-ekin, bere alea ipini nahi izan zuen Lurraren beroketari buruzko eztabaidan. Nobela izan arren, saiakeratzat hartua izan da, egileak bibliografia mardula aipatzen duelako eta bere iritzia argitzen duen azken solasa gehitu diolako narrazioari. Laburbilduz, Crichtonek ezbaian jarri nahi zuen Lurraren beroketaren inguruko kontsentsu zientifiko gero eta zabalagoa. Konparazio baterako, itsas mailaren igoerari buruzko datu batzuk gezurtatzen dira nobelan. Egileak fikzioa dela azpimarratu du, baina...

Liburua liberalismo amorratuenaren kutun bila-katu zen hasieratik, Crichtonek, bere adierazpen publikoetan, alde bateko zein besteko muturreko jarrerak salatu arren. Sartu “liberal” hitza Interneteko bilatzaile batean, eta hantxe duzu webgune zerrenda oparoa: klima aldaketa gizakiak eragiten duela ukatuko dizute behin eta berriz, non ez duten besterik klima aldaketa bera ukatzen. Crichtonen artikulu bat baino gehiago aurkituko duzu itsaso horietan nabiatuz gero. Hark ez ditu ezbaian jartzen ez beroketa ez gizakiaren eragina, baina frogaz argirik eduki gabe gehiegizko katastrofismoa zabaldu dela uste du. Argentinako www.axxon.com atariaren arabera, *State of fear* ezinbesteko erreferentzia bihurtu zen Bush administrazioak beroketa globalari buruz erabilitako diskurtsoan. Hara, nobelaren boterea.

**Bertsulari
Xapelketa
2008**

Bertsu

FINALA

**Azaroaren 15ean,
Donibane Loizunean,
Jai Alai pilotalekuan
17:00**

Bazkaria: Lekuan berean, “Ereintabil” Donibaneko Ikastolako guraso elkarteak bazkaltzeko aukera emanen du.

Erreserbak egiteko:

05 59 54 07 86 (iparraldetik)

00 33 559 54 07 86 (hegoaldetik)

Zatoz bertsularitzaren festara!

Ihesi

GORKA AZKARATE

Euskal Herria ezagutuz: Urnieta (Gipuzkoa)

Antzinako aztarnak Adarratik zintzilik

Gutxi dira Euskal Herrian Urnietak duen moduko ondare megalitiko oparoa erakutsi dezaketen udalerriak. Adarra-Mandoegi mendikatean eta Urumea eta Leitzarango arro inguruetan, 140 megalito baino gehiago daude sailkatuta. Historiaurrera bidaiatzearen parekoa.

GOIBURU AUZOKO jatetxe ezagun batetik abiatzen da, kasurik gehienetan, Adarra gailur ezaguna –Lekaio eta Agerre izenak ere badi-tu– jomuga duen ibiltari andana. Adarrara igotzeak sorrarazten duen sentipen goxoaz harago, ordea, Urnietako altxorrik ederrenak bisitatzea ahalbidetuko duen txango zirkularra proposatuko da ondorengo lerroetan.

Besabi jatetxearen parean emango diogu txangoari hasera. Ezkerretara, Oindi mendira eramango gintuzkeen bidea utzi eta Monte-

frio baserriko maldari egingo diogu aurre. Bideak goranzko joera duen arren, erraz egingo dugu aurrera, pinudiak, pagadiak eta soilguneak tartekatzen dituen xendari jarraiki. Belabietako errekastora heltzearekin batera, ordea, malda gogor xamar bati ekin beharko diogu, Xauxarko pagadira iristeko, Adarrako gailurrera zuzenean igotzen den malda gogorra utzi eta berau inguratzeko unea heldu den seinale. Agerreazpiko iturriaren albotik igaro eta mendetan zehar Agerreko zabalean irmo kokaturik dirauten

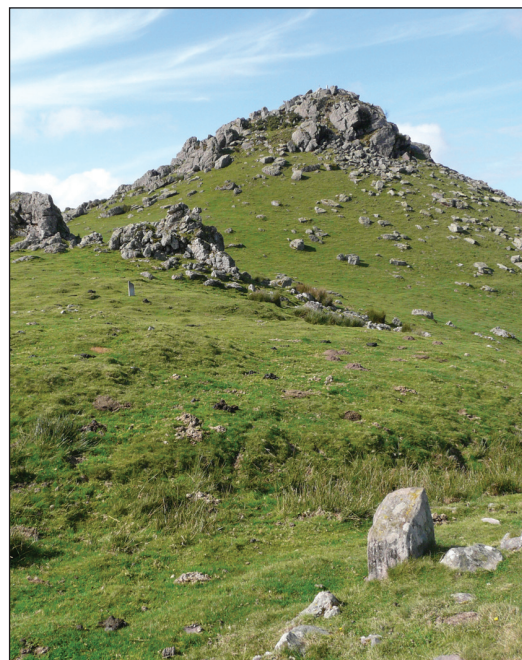
Etenetako harrespila eta zutarri ezaguna bertatik bertara ikuskatzea da gure xedea.

Agerreko zabala Adarra eta Onddo mendiak banatzen dituen lepoa da. Urrunetik hauteman daiteke Etenetako harrespilen mugariarena egiten duen hiru metroko zutarri erraldoi famatua. Hiruzpau metroko diametroko bi harrespilek osatzen dute Eteneta I. Eteneta II 200 bat metrora dago, Onddorako bidean, eta lau harrespilak osatzen dute. Adarra aldera abiatu aurretik, minutu gutxian Onddoko gailurrera joan-etorria egiteko aukera dago.

Gipuzkoar kostaldearen ikuspegia Adarratik. Ezkerreko argazkian, Etenetako zutarria eta harrespila, atzean Adarra dutela.

Adarra mendiaren gailurra zapaltzeaz.

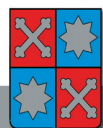
Adarra gailurraren bestaldean dagoen Manttaleko lepora iristeko Adarrara bertara igo beharrik ez dagoen arren, gomendagarria da ahalegin txiki bat eskatuko digun malda gainditu eta gailurrera igozteaz; izan ere, Adarratik Gipuzkoako kostaldearen ikuspegi paregabeaz gozatuko dugu. Aipagarria da urteko lehen egunean, aspaldiko usadioari jarraituz, Donostialdeko jende asko igo ohi dela Adarrara; gailurreko bi tontorren arteko zelaigunean salda beroa eskaintzen du Euskalduna mendi taldeak, urte berriari harrera eginez.

Manttale lepotik Arlegorko zabalera iristeko, Aballarri kaskoa

inguratu beharko dugu; Aballarri- ra igotzeko aukera ere badago, baina arretaz, malda motz bezain piko baitu. Goroldioz estaliriko harri irristakorrek kontu handiz zapaldu behar dira, eta amaiera aldera eskuen laguntza ere beharko dugu.

Aballarri- ra igotako bide beretik Manttaleko lepora jaitsiko gara atzera eta, Sansonari harriztar ikaragarriaren albotik igaroz, Arlegorko zabalera helduko gara. Kondairak dioenez, Sansonek berak Buruntza menditik bota zuen harritzarra, Arano aldean dantzan zebiltzan jentilen aurka, baina jaurtitze-ko unean laprast egin eta erdibidean geratu zen helmugara iritsi ezinda.

Arlegorko lepotik gertu haute- mango Oindi mendia. Haren gailurrera zuzenean igotzen den bidea ezkerretara utzi eta berau inguratuko dugu, mendiaren bestaldean kokaturiko Munisko ingurura heldu arte. Pinudian gora, minutu gutxian helduko gara Muniskoko harrespila dagoen soilgunera. Sorpresa atsegina hartuko dugu txoko sorgindu honetara heldu eta lurretik irtenda punta zorrotza erakusten duten harriak ikustean. Ondoren, eta txangoaren abiapuntura itzuli baino lehenago, merezi du Oindira igotzea, Gipuzkoako kostaldea Adarrako gainetik baino gertuagotik behatzeko aukera izango dugu eta. ■

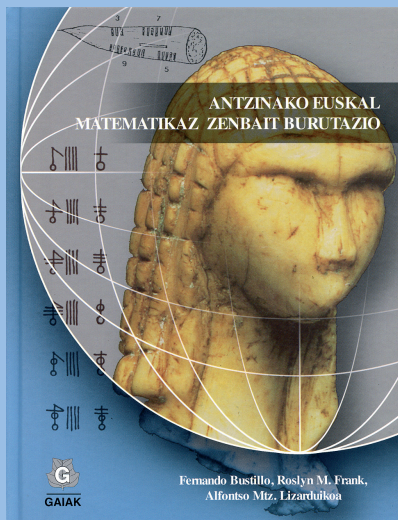
URNIETAKO

Euskara Zerbitzua

Lekaio kultur etxea - San Juan kalea z/g • 20130 URNIETA

Tel. 943-008033 • Faxe 943-009076

euskara@urnieta.org

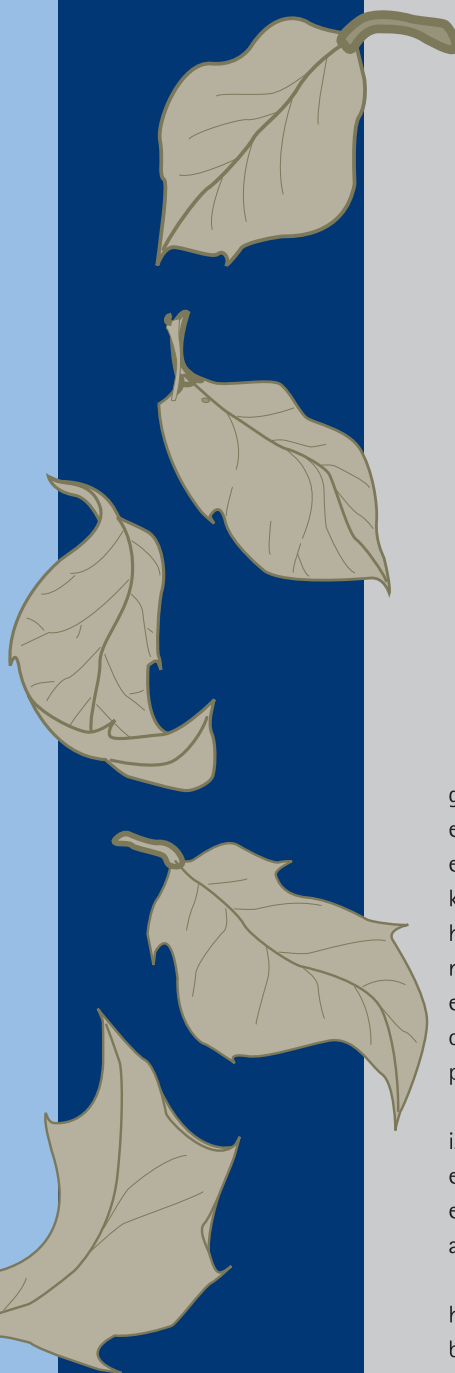
ANTZINAKO EUSKAL MATEMATIKAZ ZENBAIT BURUTAZIO

Antzinako euskal matematikaz zenbait burutazio liburuan, gure arbasoek Cro-Magnongo gizakiek, animalien hezurretan egindako akatsak aztertzen dira, eta baita Aurignacaldiko (Danubio ibaiaren inguruan) eta Madeleinealdiko (Brasempouyko aztarnategian, hau da, euskal gune ziren Landetan) zenbakizko kalkuluak egiteko beste tresna batzuk ere izango ditugu aztergai. Aritmetikaren hastapenak izan al ziren haiek? Galdera garrantzitsu horri Fernando Bustillo erantzuten saiatuko da.

Euskaldunok, beste herriei batera, indoeuropar inbasioei eutsi zieten. Kultura megalitikoarekin batera euskaldunek hizkuntza aurreindoeuroparra salbatu zuten eta baita kontatzeko sistema hogeitarra ere. Azkeneko horrek Atlantikoko kostaldean iraun zuen batez ere. Abentura horren historia Alfonso Mitz Lizartulboka azaltzen digu.

Josu Naberanek euskaldunen antzinako ilargi-egutegiaren inguruko ikerketan, Goi Paleolitoan sistema hogeitarra gure herrian jadanik erabiltzen zela egiaztatzen du eta ilargialdiak neurtzeko hura erabiltzen zutela frogatu ere. Gainera, euskal errotariak ikatzaren zakuen pisua neurtzeko erabiltzen zuten sistema grafikoa ere aztertzei aukera izango duzu irakurle, Enrike Ibaberen eskutik.

Bukatzeko, Roz Frank ikertzaile estatubatuarrak agerian utziko du euskaldunen artean aspaldidanik erabilitako sarioen oinarri matematiko zazpitarra eta sistema hark artzaiei kulturen izan zuen garrantzia. Azkenik, Patxiku Perurenak euskal zenbakien sinbologiara hurbilduko gaitu. Liburu honekin, beraz, gure herriaren euskal etnomatematika garatzen hasia da. Onerako izan dadila!

GAIAK
ARGITALDARIA

BIOLOGIAREN HIZTEGIA

Biologiaren hiztegia liburuan jakintzaren adar garrantzitsu horretan erabiltzen den terminologia espezializatua jakitera eman nahi da. Gainera, ezaguerak aurrera doazen heinean, gero eta korapilotsuago bihurtzen ari dira terminologia horiek. Hiztegi honekin, zailtasun horiek gaingitu nahi izan ditugu eta horretarako kontzeptuen esanahia garbia azaldu nahi izan dugu. Eta, horrela, orain arte euskal liburugintzan existitzen ez den puntako material hau plazaratu dugu.

Hiztegi entziklopediko honek laguntza-tresna izan nahi du biziaren zientzietan jakin-mina duen edonorentzat, baina bereziki Batxilergoko "Biologia eta Geologia" edo "Biologia" bakarrik jakintzagai aukeratu duten ikasleentzat.

Biologiaren eremu handiak jasotzen dira liburu honetan: animalien eta landareen bizi, zelula, biokimika, ekologia, genetika, fisiologia, eboluzioa,...

Berrehun eta berrogei hitz-sarrerarekin batera, horien ingelesezko bertsioa eskaintzen da, irakurlea treba dadila Interneten eta lan zientifikoetan nahitaez aurkituko dituen terminoekin. Definizioak zehatzak eta laburrak dira, eta erreferentzia gurutatuak ugariak ere badaude.

Bukatzeko, errepara dezagun azaleko irudian. Irudi hori fosil bat da. Baina ez edonolakoa. Fosil horrek baditu 2.000 milioi urte eta gure planetan bizi izan ziren hasierako zelulabakarreko alga berde-urdin bati dagokio. Egitura kimikotik bizi konplexuetarako ibilbidearen lekukoa da, beraz, eta biologiak piz dezakeen lilura adierazten du.

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Gure liburuak liburudendetan aurkitzen ez badituzu klika ezazu gure: www.gaiak.net

Tel. / Faxe 943 47 13 04

ZURE ZAIN GAUDE!

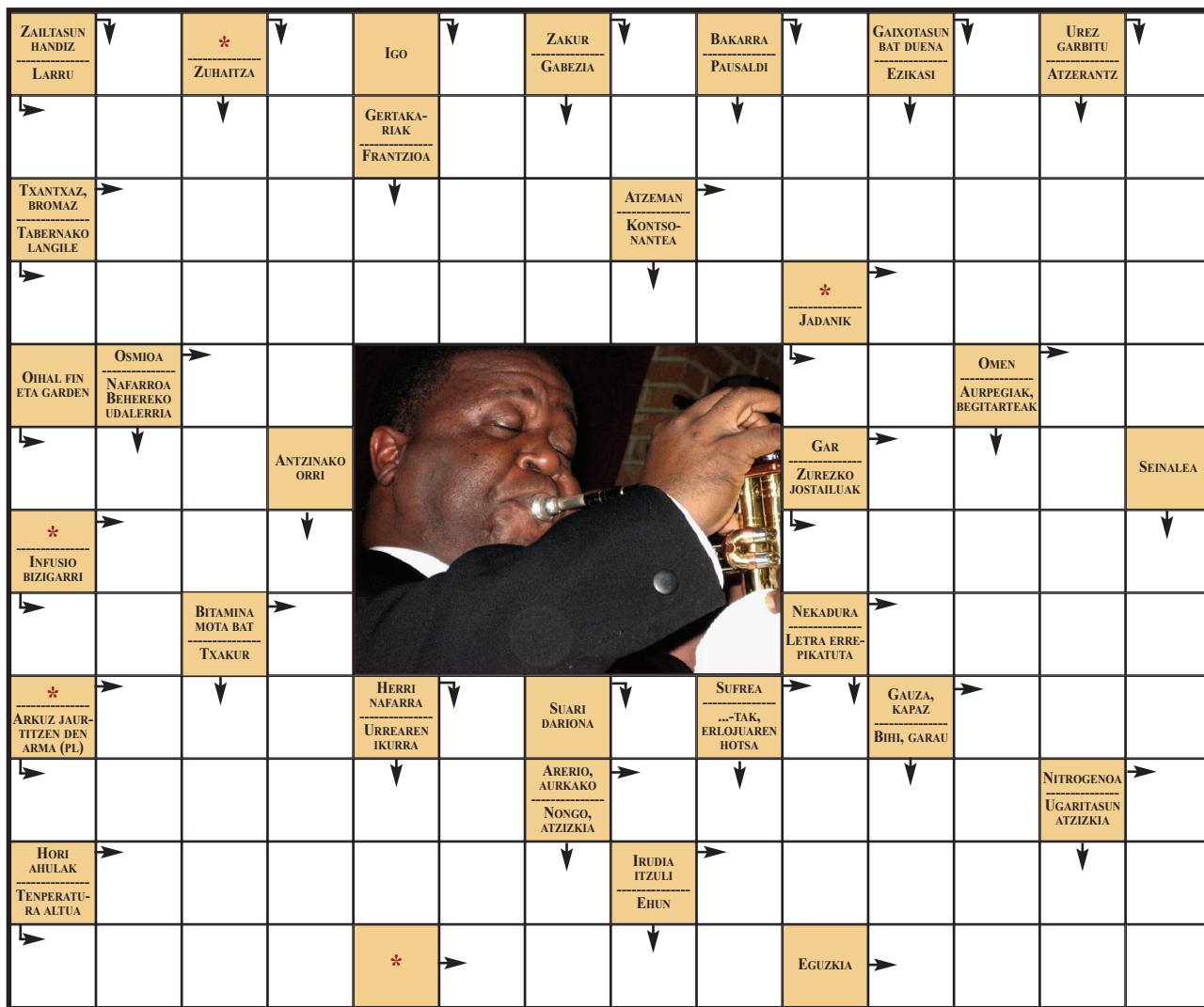
jiaak@facilnet.es

Denbora-pasak

ANA ZAMBRANO

Hitz gezidunak

Gaia: Musika estiloak

Kike Amonarriren umorea

Egunero egin nahi

80 urteko aitona medikuarengana joan da:

- Mediku jauna, larrua egunero jo nahi nuke eta, ba al dago ezer horretarako?
- 80 urterekin egunero jo nahi duzula? Baina zuk zer uste duzu, hemen mirariak egiten ditugula edo? Hori ezinezkoa da. Ez dago hori lortuko duen botikarik.

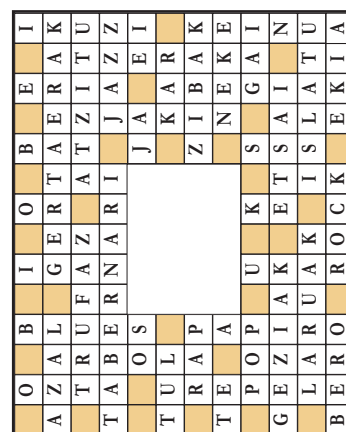
– Hara, nire adin bereko adiskide batek egunero jotzen duela esaten du.

– Bada, zuk ere gauza bera esan!

Alaba heldua

- Egia al da 30 urteko alaba duzula?
- Bai, hala da, bai.
- Goiz ezkondu zinen orduan.
- Bai. Goizeko zazpitan.

Soluzioa

Zientzia eta teknologia

JOXERRA AIZPURUA

Zerk ikaratzen ditu beldarrak?

AEBETAKO Tennessee-n dagoen Vanderbilt Unibertsitateko Ken Catania biologoak saiakera berezia egin du beldarren inguruan. Lurra altzairuzko barra batekin gogor jotzean zergatik beldarrak kanpora ateratzen diren jakitea izan da Catania-ren helburua. Orain arte bi hipotesi izan dira aurrekoa azaltzeko: batetik, euri gogorraren pean daudela uste eta ez itotzeko irteten direla; bestetik, beraiek jatera animalia bat datorrelakoan ihes egiten dutela.

Ken Cataniak Floridako baso batean egin ditu saiakerak. Egurrezko zutabe bat landatu zuen lurrean, eta altzairuzko barra batekin jo; horrela ikusi zuen ehunka beldar kanporatzen zirela. Aldiz, leku berean ur asko botaz –euri-jasa gogorra bailitzan– beldar gutxi batzuk baino ez zirela irteten ikusi zuen.

Biologoak erabilitako teknika ezaguna omen da nekazaritza munduan. *Diplocardia mississippiensis* izeneko beldar espeziea harrapatzeko eta hain preziatuak diren trufak aurkitzeko erabiltzen da, besteak beste.

Basoak, karbono bahitzaileak

EZTABAIDA ASKO DAGO ekosistemen inguruan. Horietako batek basoak ditu hizpide: zer da hobe, baso bat dagoen-dagonean uztea edo ustiapen lur bilakatzea? Ziurrenez ez dago erantzun bakarra, gauza jakina baita basoek airea garbitzen dutela eta ur garbi iturri direla.

Ohio-ko Unibertsitateko (AEB) Peter Curtis biologoak Michigan-eko iparraldeko basoetan 1999 eta 2005. urteen artean egin-dako neurketen inguruko analisia plazaratu du. Horren arabera, baso horietan kilometro koadroko 150 kilogramo karbono “bahitzen” da atmosferatik urtero. Datuak estrapolatuz, Michiganeko basoek ia 350.000 tona karbono bahitu dezakete urtero atmosferatik. Inguruan bizi den populazioak, denbora tarte berean, 573.000 tona karbono (225.000 ibilgailuk urtero botako luketena) isurtzen du atmosferara. Beraz, isuritakoaren %62 garbituko litzateke atmosferatik basoen eraginez.

Ordenagailuak esango dizu zenbat urte daukazun

AEBetan –non bestela?– garatzen ari diren programa informatikoari esker, akabo adinari buruzko gezurrak. Software berria pertsona baten adina kalkulatzeko gauza izango da haren aurpegia analizatuz.

www.amazings.com/ciencia/noticias/221008a.html

Glaziarren gainbehera, mikroorganismoen mesede

Planeta berotzeak mesede egiten die batzuei: Peruko Puca glaziarrek urtero 20 metro egiten du atzera, eta agerian geratzen den lurrean mikrobioak oparo hazten dira, zientzialariek behatu dutenez.

www.amazings.com/ciencia/noticias/221008e.html

Kafe kikara bero baten garrantzia

Beroak uste baino eragin handiagoa du gugan. AEBetan egindako esperimentu batean ikusi denez, gure iritziak aldatu egiten dira eskuetan dugun kafearen tenperaturaren arabera. Zenbat eta beroago, jatorrago iruditzen zaigu aldameneko laguna, esate baterako.

<http://ttiki.com/1196>

ideia batetik errealitatera

web garapenak

multimedia

aholkularitza

edukiak

iametza
interaktiboa
www.iametza.com
T.943 37 67 16

Landareak

JAKOBA ERREKONDO

Tinta paltan, paltan tinta

AHUAKATEA, *Persea americana*, gibekekoaz gaineko beste zenbait gaitz artatzeko ere egokia da. Ezagun ditugun fruitu guztien artean bereizia da, ezerk baino gehiago du haueetatik: proteina, potasioa (bananak baino...), beta-karotenoa, magnesioa, tiamina, erriboflabina, niazina, biotina, azido folikoa eta pantotenikoa eta E eta K bitaminak. Hori gutxi balitz, kolesterolaren aurkari beta-sitosteroletik eta gorputzaren moteltzeari, zahartzaroari, aurre egiten dion glutatona antioxidatzailerik badu.

Herdoiltze ezaz eta zahartzaroaz ezagutzen ditugun ahuakate zaharrenei galdetu behar. Edo, altzozan zituenari galdetuz gero hobe: Perun, indusketa arkeologiko batzuetan duela 2.800 urteko momia bat topatua dute aldamenean ahuakate aleak dituela. Bizitzan bezala hil ondoren beharko zuen kementa emango zioten fruitu haiek...

Amerikarrak dira bai ahuakateak. Hernan Cortes konkistatzaileak 1519an Mexiko zanpatu zuenean, laguntzaile zeraman Fernando Oviedokoa historialariarena da bertan topatu zuten ahuakatearen deskribapena: zuritutako gaztainaren itxura duen hazia du erdian eta bueltan gurinaren antzeko ore ugari gozoa du. Berak udarearen antzera jaten omen zuen, otorduaren azken-buruko (portugesez *pereira abacate* deitzen dute). Beste batzuek gatzarekin edo azukrearekin... Mundu zabaleratua, makina bat eskutan atarramentu ederreko bilakatu

Ahuakatea (palta) da guakamole mexikar saltsaren oinarria.

tua da ahuakatea: Brasilen izozkitarako, Filipinetan eta Taiwanen azukrearekin esnetan gozoki, Jamaikan zopa hotzetan, Nigerian gazta beteta oretan bilduta laberako eta sabelerako, Korean kosmetiko-esnearekin nahasirik masailetarako lozio... Masailak gorritzeko, baita ere, haziaren etekin bakarra, likido esnetsu bat, erabiltzen da. Likido hori airearekin gorbeltzen da. Odol gorbeltza Ameriketako herrien suntsipenak idazteko erabili zuten. Tinta ona, inondik ere, beltzak ikusi behar izan zituen lur haren kronikak oraindik ederki irakurri baitaitezke dokumentu horietan. Erdialdeko Amerikan *ahuacatl* eta hegoaldeko Txile, Argentina, Ekuador eta Perun *palta* deitzen diote fruitu honi. Euskaraz ere noizbait izen hori erabili izan da; Lakoizketak 1888ko hiztegian, Aizkibel azkoitiarrarengandik hartu eta hala jaso zuen behinik behin. Larramendirenetik hartu ote zuen zakelak?

Zuhaitzen kartzelak

Gure kaleen kalitatea doitze aldera espaloietan zuhaitzak jartzeko ohitura zaharra da. Zaharragoa da, berriz, zuhaitzok guk nahi dugun eran moldatu ditzakegunaren ustea. Urrutira gabe hor ditugu etengabeko torturara kondenatuak (mugarrotzeak, iltzeak, autoen muturrak...). Platano hau, *Platanus x hispanica*, Orion duen kartzelatik ihes egiteko saioan ari da.

“Sagarra ona izan liteke, deabruak emanik ere”

20.000

Nafarroako Gobernuak erlezainei banatzen dien diru-laguntza jasotzeko, berezko landaretza naturalez jantzitako 20.000 m²-ko saila behar du eskuera, gehiena jota 2,5 kilometrorra, erle eultze bakoitzak.

Denboraren makina

N A G O R E I R A Z U S T A B A R R E N A

Baionako baioneta

CHÂTENAI (FRANTZIA), 1723. “Antzina, lurra despopulatzeko / gerraren deabruak Baionan asmatutako armak / infernuko fruitua dirudi / eta garra eta sua baino izugarriagoa da”. Voltairek bertso hauek eskaini zizkion baionetari *La Henriade* lanean. Eta, horrenbestez, berez nahiko argia den etimologia baieztatu zuen. Frantsesez *bayonette* esaten zaio, ingelesez *bayonet* eta gaztelaniaz *bayoneta*.

Hitzak Baionako makiletan du jatorria. Makila horiek altzairuzko punta zorrotza zuten, eta luzaroan debekatuta egon ziren. Baina 1511n, Aragoiko Fernandok Luis XII.aren tropak Baionari eraso zionean, asko erabili zituzten.

Baioneta hitza 1575ean erabili zen lehenengoz testu idatzi batean, baina XVII. mendearen erdialdera arte ez zuten modu ezagunenean erabili, suzko arma bati lotuta, alegia. Dirudienez, garai hartako gerra ugarietan,

Baionetak II. Mundu Gerran: ezkerrean, sobietar ejertzitoaren entrenamendu batean, eta eskuinean, bi soldadu estatubatuarren eskuetan. Ordurako, Baionan asmatutako armaren erabilera asko gutxitua zen.

ohikoa zen bolbora eta jaurtigairik gabe gertatzea eta, kasu horietan, aiztoak mosketei lotu eta pika moduan erabili beste erremediorik ez omen zuten izaten.

Europako ejertzitoak berehala konturatu ziren Lapurdiko hiriburuko asmakizunaren balioaz. Mosketeak kargatzea lan mantsoa zen; gehienez minutuko tiro bat jaurti zezaket. Sarri, berriro kargatzerako, etsaia aurrez aurre zuten soldaduak, eta orduan, ezpata eraginkorragoa zen. Baioneta mosketearen muturrari lotuta, bi arma bakarrean batu zituzten.

XIX. mendearen erdira arte baioneta asko erabili zen. Urte haietan, gerran hildakoen %50 gutxi gorabehera arma zuriz hiltzen zituzten. Ehun urte geroago, ordea, %5 baino ez. Suzko armak gero eta eraginkorragoak ziren, eta baionetak enbarazu besterik ez zuten egiten.

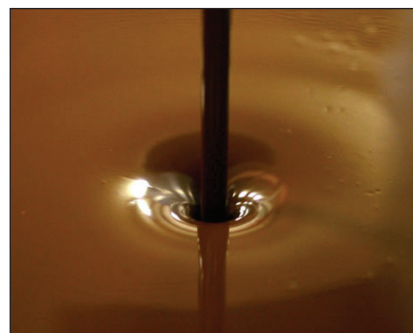

Arrastoak

Duela 4.000 urteko txokolatadak

MEXIKON kakao arrastoak topatu berri dituzte duela 3.750 urteko ontzi batean. Jakina zen maiek kakaoa hartzen zutela, baina aurki-kuntzak orain arte pentsatu baino zortzi mende lehenago ere erabiltzen zutela esan nahi du, zibilizazio maia eratzen ari zen garaian hain

zuzen. Ontzia Veracruz-en topatu dute, Cerro Manatí-ko eremu sakratuan egiten ari diren indusketetan. Kakao aleak xehatu, egosi, eztiarekin, irinarekin eta beste osagai batzuekin nahastu eta lortutako edari alkoholoduna zeremoniatan erabiltzen omen zuten.

Izaskun Bilbao

«Harremanak humanizatu ezean, ez dugu ezer lortuko politikan»

Bermeo, 1961. Zuzenbidean lizentziatua. EAjko kidea eta Eusko Legebiltzarreko lehendakaria da. Elkarrizketako galderak betebehaz honetara mugatu ditugu: “Egoera politikoaz neure iritzia daukat, baina karguari zor diodan errespetuagatik ez zait egokia iruditzen alderdiari buruzko zereginaz berba egitea”, adierazi digu.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Jose Ramon Gomez

Eusko Legebiltzarreko bosgarren lehendakaria da, lehenengo emakume presidentea: “Pentsatzeko ia astirik gabe baina lasaitasunez hartu nuen lehendakaritza. Argi neukan nire lehen zereginak jendeen arteko harremana lasaitzeko balio behar zuela. Aurreko legealdian egoera politikoa oso latza izan zen eta legebiltzarkideen artean

galduta zegoen konfiantza berreskuratzea zen nire asmoa. Hiru urte eta erdiz jardun dut horretan. Balorazioa besteek egin behar dute, nik ahaleginak egin ditut” adierazi digu Izaskun Bilbao.

38 emakumezko eta 37 gizonezko osatzen dute Legebiltzarra. Zer ekarri du emakumeak politikara?

Bere baloreak ekarri ditu bereziki. Gizonaren aldean, emakumeok bizitza antolatzeko ikuspegi ezberdinak ditugu. Taldeak osatzeko edota akordioak lortzeko protagonismoa banatzen dugu. Arazoak konpontzerakoan zenbat eragile ari garen kontuan hartzen dugu. Alegia, guztion ekarpenak jasotzen baditugu soluzioa hobeagoa da, helburua guztion protagonismoa eta soluzioa lortzea da...

(...)

Gizonezkoek ez dute zeregin hori erraz hartzen. Protagonismoa eta autoritatea banatzea ahultasun moduko zerbait balitz bezala jotzen dute gizonak. Emakumeok ez dugu horrela ikusten, guk errazago kudeatzen dugu emozioen gestioa eta horrek antolaketa errazten du.

Emakumea eta gizona, gizona eta emakumea...

Kontua ez da emakumea edo gizona izan, baloreen kontua baizik. Emakume batzuek ez dituzte balore femeninoak eta gizonezko batzuek bai, gero eta gehiago. Beraz, pertsonen baloreak azpimarratu nahi ditut.

Lehendakari kargua hartutakoan iritzi publikoari begira gardentasunez jokatu beharra azaldu zenuen. Zer moduz zeregin horretan?

Aurreko legealdian Legebiltzarrak eman zuen irudia nahiko eskasa izan zen, baita, oro har, talde politikoei eman genuen irudia ere. Nire lehenengo hitzaldian hauxe esan nuen: Legebiltzarrak merezi duen tokian jartzea eta euskal gizarteak eskatzen duen neurria ematea gustatuko litzaidake, baina nik bakarrik ezin dut hori egin, guztiok inplikatu behar dugu.

Nolakoa da talde parlamentarioen arteko harremana?

Harremana ez da txarra. Baina ezberdintasun handia dago Legebiltzarrean gertatzen denaren eta hedabideetan agertzen denaren irudien artean.

Adibidez?

“Zelako krispazioa izan zen atzo bilkuran ezta?” galdetu zidaten aurreko elkarrizketa batean. “Krispazioa? Ez”, esan nien kazetariei. Legebiltzarrean ez dago horrelako krispaziorik. Gertatua hau izan zen: Maria San Gil Ibarretxe lehendakariari emandako erantzunean luzatu zela. Hedabideek denborarekin izaten den tirabira nabarmendu zuten. Bilkuraren irudia une hori izan zen, minutu hori agertu zen telebistan. Kazetariak kontatzen ez duzuen hau da: bilkuran hiru puntu adostu zirela taldeen artean. Albistearen titularra hau da: “Hiru proposamen eta akordio lortu dira”. Berria adostasun zabala eta herritarrei ekarritako onura da.

Araudia hizpide. Parlamentariak betetzen al dituzte araudiak?

Araudia betetzen da, baina askotan ematen den irudia ez da nire gustukoa. Egia da. Adibidez, sarritan hainbat eserleku libre daudela ageri da legebiltzarkideak beharbada beste zereginetan ari direlako. Irudi hori ez da egokia. Batzuetan kide bat tribunan hitz egiten ari da eta aldi berean beste batzuk euren eserlekuetan. Batzuetan derrigorrezko zerbait izango da, baina nire ikuspuntutik ez da irudirik egokiena. Bisitan datorren jendeak galdetu dit inoiz: “Legebiltzarkideak falta izaten dira?”. Ez. Normalean denak egoten

“Gure webgunean 2.500 pertsona sartu ohi dira hilero. *Parte hartu* ekimenean 1.000 ekarpen baino gehiago jaso dugu”.

dira hemen, batzordeetan lanean edo bilkuran. Norbait ez badago, zerbait berezia suertatu zaiolako da. Sarritan denbora aprobetxatzen dute bilkura orduan adostasunetara iristeko edo prentsarekin biltzeko. Lanean ari dira baina...

Zaila dela “diziplina” jartzea...

Normalki bilkurak bere orduan hasten ditugu, baina egia da batzuetan agindu behar dudala bilkura hasteko, isilik egoteko edo jesarlekura joateko. Esaten didate tematsua naizela. “Bai” esaten diet, ez zait gustatzen ematen dugun irudia.

Legebiltzarraren eta herritarren arteko harremana gehiago sakontzea izan duzu helburu. Nola joan da zeregina?

Besteak beste Legebiltzarra ezagutarazteko programa estrategikoa lantzen ari gara, Zabalik izenekoa, gardentasunean oinarrituta. Jaso ditugun emaitzak pozik egoteko modukoak dira.

Hala nola...

Legealdi honetan gizarteko hiru-rehun kolektiboren ordezkariak pasa dira batzordeetatik. Beren proiektuen eta kexen aurkezpenak egin dituzte. Gure webgunean 2.500 pertsona sartu ohi dira hilero. Zabalik-eko harpideak ugaltu dira. *Parte hartu* ekimenean 1.000 ekarpen baino gehiago jaso dugu. European sari bat jaso dugu zabalkunde horrengatik.

CALREko presidente zara. Zer da berau?

CALRE Europako Eskualdeko Legebiltzarren Batzarra da, guretzat EELB. Gurea bezalako eskuduntzak dituen 74 legebiltzarrek osatuta dago. Urte batez European aritu gara ekimenak antolatzen eta gartzen. Azaroaren 3an eta 4an EELBren osoko bilkura egingo da Euskadin. Bere presidentzia kudeatzeak gure Legebiltzarrari bestelako dimentsioa eman dio European.

Zer moduzko harremana duzue Espainiako Estatuko gainerako parlamentu autonomikoekin?

CALREN Estatuko hamazazpi legebiltzarrak daude. Estatuko parlamentu guztien baitzarekin izendatu ninduten presidente, errespetu osoz hartu dituzte nire proposamen guztiak. Gure harremanak onak dira. Pertsonen arteko harremanak ez baditugu lantzen, hobetzen eta humanizatzen, politikako beste arlotan ez dugu ezer lortuko.

Eusko Legebiltzarreko gehiengoak “terrorismoaren biktimei barkamen publikoa ematea” adostu du legealdi honetan. *Gauerdiko Iparrorratza* eskultura ipini duzue eraikineko sarreran. Herritar guztion gogoak kon-tuan hartu al da zure ustez?

Argi dago guztien gogoak ez direla bete, baina gaia lantzen ari den batzordeetan beste elkar-teen proposamenak ere jaso dira. Aurrerapauso

hauek biktima guztiak kontuan hartzeko balio behar dute. Orain arte 2003ko ponentzietan onartutakoak bideratzeko balio izan dira. Giza Eskubideen Batzordeak azken urte eta erdian aurrera eraman du ekimena. Garbi dago ez dela herritar guztion nahia bete, baina alde guztien eskaerak ezagutu ditugu eta aurrerantzean pauso berriak emango dira. Batzordeak ez du gaia itxiztat jo.

Presidente zarenetik ETaren su-etena ezagutu dugu, gero atentatuak izan dira berriz ere, baita tortura kasuei buruzko eztabaida ere. Egoera zaila.

Argi dago egoera politikoa zaila dela berriz ere. Presidente moduan gizar-te osoak bizi duen dezepzio bera bizi dut nik. Hileta elizkizunetara joaten naiz, omenaldietara. Hilan senitartekoan egoera bertatik bertara bizitzea une oso zaila eta gogorra da.

ETaren atentatu baten ondoren, hirukoko kideren bati ez omen zitzaion gustatu Legebiltzarreko sarreran izan zen agerraldia.

ETak hildako poliziarri eta brigadari egindako omenaldiaz ari zara. Bada, nik gaur berriz ere gauza bera egingo nuke, koherentziagatik besterik ez bada ere. Parlamentari guztiei gauza bera entzuten diet biktimei buruz. Sinesten badugu esaten dugunean, erabakitzen dugunarekiko koherentziagatik omenaldiak egin behar dira. Pentsatu behar dugu behingoz hildakoak pertsonak direla. Herriko elkarte guztiekin aritu gara harremanetan, biktimen erakusketa eta beren parte-hartzea antolatzea, hori egitea agindu didate Giza Eskubideen Batzordeko kideek. Nire ahalegina bete behar

hori ahalik eta hobekien egitea da. Biktimei entzun ondoren, omenaldia- ren helburua “ezin da inor hil” mezua zabaltzea da. Hori da gutxienik entzutea espero dutena. Hildakoaren familia hor dago eta eurekiko harremanetan hainbat gauza ikasten duzu, beste modu batean bizi duzu errealitatea. Horrek koherentzia eskatzen dizu.

Legebiltzarreko mahaikide Kontxi Bilbao ezgaitua izan da bere funtzioetatik. Legebiltzarraren subiranotasun eza ageri da berriz ere. Eusko Legebiltzarra izango ote da subiranoa inoiz?

“Hildakoaren familia hor dago eta eurekiko harremanetan hainbat gauza ikasten duzu, beste modu batean bizi duzu errealitatea”

Arazo hori arlo askotan gertatzen da, ez bakarrik hemen. Legebiltzarrak hartu zuen erabakia errespetatzea eskatu zuen, baita nondik nora joko zuen adierazi ere. Justizia Auzitegiak ebazpena eman zuen, ados egon gaitzke edo ez, baina hor dago. Aurreko legealdian bizi zen egoera kontuan hartuta, nik eskatu nuena berresten dut orain: demokraziaren hasieran beharbada ez zen pentsatu botere judizialaren eta legegilearen artean horrelako zerbait gerta zitekeenik. Beraz, zerbait egin behar dugu arazo hau konpontzeko. Demokrazian, printzipioz, botere bat ez dagoelako bestearen gainetik, demokrazian hiru botereek maila berean izan behar dute. Auzi hauek konpontzeko organo bat sortu behar da.

Baina auzi hori funtsean erabakitze-ko esparruaren arazoari lotuta dago.

Hori guztiok argi daukagu eta horregatik Legebiltzar honek hartu ditu hartu dituen erabakiak. Eta arazoa hor dago. Zuk argi daukazu. Nik ere bai. Justiziak ere bai. Bakoitzak bere modura, noski. Guztiok daukagu garbi. Eta? Denok diogu zerbait egin behar dugula, baina zer? Zein da eman beharreko hurrengo pausoa?

Legebiltzarrak iragan urriko 25ean herri galdeketa egingo zela iragarri zuen. Ez da egin. Batek baino gehiagok ekimena gezurtzat jo du.

Niretzat ez da gezurrik izan, bakoitzak egingo du bere balorazioa. Legebiltzarrak izapideak aurrera eraman zituen eta ahal izan duen lekuraino heldu da. Prozedura gara-tua izan da eta bidez bide oztopoak aurkitu ditu. Parte-hartzea eta erabakitzea aipatzen da, bada, Legebiltzarreko presidente bezala hauxe esan dezaket: Jendearen parte-hartze gero eta handiagoa lortzen ari gara Legebiltzarrean. Proposamenen bidez, batzordeetako ekimenen bitartez, eztabaidetan eta gardentasunez eginak. Herritarrak arlo ezberdinetan zelan erabakitzen ari diren kontuan hartu behar da, parte hartzeko eta erabakitzekeo guk zer posibilitate ematen diogun jendeari ikustea. Gustatuko litzaidake hedabideetan horretaz ere hitz egitea eta idaztea. Herri galdeketa ez da atera pentsatu zen moduan, ados. Baina pentsatu bezala atera ez delako gezurretan aritzea al da? Gizar-teko beste esparruetan norberari ez bazaio iragarritakoa nahi bezala ateratzen gezurretan ari da? ■

ATALAIA JATETXEA

Aritz Ondo, 69 • 20305 Irun • Tel: 943 635518 • Faxa: 943 638718
e-posta: info@hotelatalaia.com • web orria: www.hotelatalaia.com

Neutroiak bereizteko makina Bizkaian koka daiteke

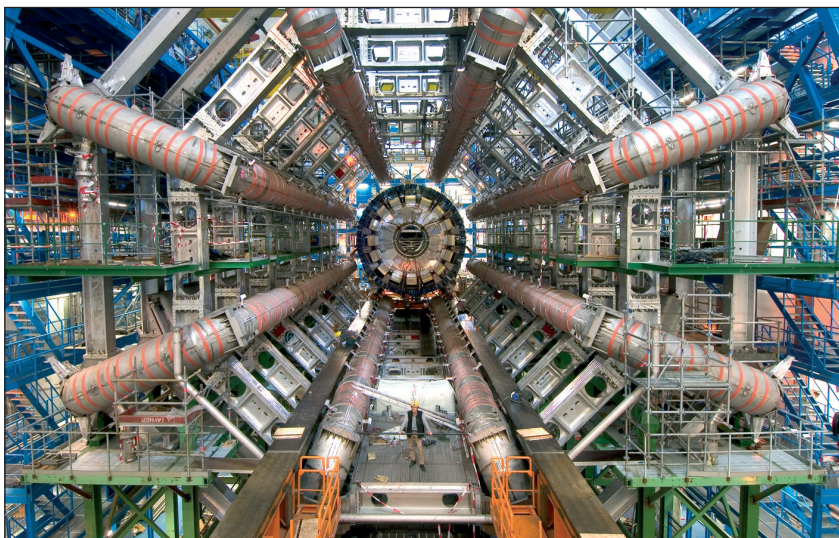
Bizkaiko hautagaitza Suezia eta Hungariarekin lehiatuko da, neutroien iturri europarraren instalazioa ezartzeko; Europako ikerkuntzarako azpiegitura handienetarikoa izango litzateke. Azken deliberoa, zientifikoa baino politikoa, abenduan hartuko da Versallesen Europako.

DANIEL UDALAITZ

ZAMUDIO ETA LEZAMA ARTEAN, parke teknologikoaren inguruan, koka liteke "ESS-Bilbao" ikerkuntzarako Europako azpiegitura handia, espazio bidezko Neutroien Iturri europarra, hain zuzen. Proiektua gauzatu balitz, eragin nabarmena izango luke ekonomian, Euskal Herrian industria sektore berria irekitzea esan nahiko bailuke. Teknologia berri honen azpiegitura instalazioak 1.300 milioi euro inguruko kostua izango luke, eta zuzenean ehunka eta zeharka beste hamarna mila lanpostu sortuko litzateke; horretaz gain urtero 700 milioi euroko zerga publikoa sortuko luke.

Instalazio hau erronka ikaragarria da gaur egun bi arrazoiengatik: bate-tik, AEB eta Japonian daudenez gain, Europan era honetako beste bi instalazio baizik ez daudelako, Frantziako Grenoble eta Ingalaterrako Oxfordekoak, hemendik gutxira zaharkituak geldituko direnak. Bestetik, bi hautagai gehiago ere badirelako (Suezia eta Hungaria), Euskal Herriarekin batean gisa honetako puntako azpiegitura teknologikoa nahi dutenak. Hautatutako kandidatura zein den heldu den abenduan jakinen dugu, hilaren 6 eta 7an Frantziako Versallesen izango den Europako Ikerkuntzarako Azpiegitura handien batzarraren.

Azken erabakiak hautagai bakoitzak eskaintzen dituen baldintza eta aukerak zein diren kontuan hartu beharko litzuzkeen arren, egia esan,

Suitzako azeleratzaile honek protoiak jaurtitzen ditu jomuga baten aurka atomoak espaltzeko. Hortik neutroiak lortzen dira.

erabakia politikatik zientziatik baino hurbilago egongo da. Izan ere, erabakia Frantzia eta Ingalaterrako Gobernuen eskuetan egonik, Euskal Herri-

PSEk instalazioaren hautagaitza ez babestea mehatxatu du Ibarretxek bere "apustu soberanista"rekin jarraituz gero

ko hautagaitzak aukera izango luke baldin eta Espainiako Gobernuak azpiegitura Bizkaian kokatzea konbentzimendu osoz eta tinko negoziatuko balu. Jakina da Lakuako gobernuak ez dituela behar diren kompetentziak Europako herriei kanpo harremanak sakontzeko. Hortaz, Espainiako Gobernuaren eta Lakuaren arteko harreman politikoen osasunaren arabera izanen da Espainiako Gobernuak erakutsiko duen interesa. Gaur egun ez dago zalantzarik. Gobernuak aurrera egingo du proiektuarekin, itxura hori du behintzat, PSOEek eta EAJk hitzarmena sinatu baitute Espainiako Estatuko aurrekontu orokorretarako.

Zer da neutroien iturria?
Lehenik eta behin espazio bidezko neutroien iturria zer den argitu

Industria sektorea berritzen

Neutroien iturri europarraren instalazioa kokatzeko euskal hautagaitza aterako balitz, eragin ekonomikoa garrantzitsua litzateke. Halakoa, ezen azpiegitura handiei loturiko sektore industrial berria sortuko bailitzateke Euskal Herrian. Horrek besteak beste, inbertsioetan, BPGan (Barne Produktu Gordina), zuzeneko eta zeharkako lanpostuen sorreran eta zerga publikoetan eragingo luke.

Gisa horretara, hautagaitza-aren aldekoen arabera, BPGean 3.000 milioi inguruko aportazioa eginen luke, azpiegiturarako egin beharreko inbertsioaren bikoitza. Zuzenean 400-600 lanpostu lortuko lituzke eta 4.000 zientzialarien bisita ekarriko. Zeharka ere beste hainbat mila lanpostu sortuko lirateke teknologia eta enpresa aktibitateari lotuak. Instalazio berri honetarako inbertsioa 1.300 miloi eurokoa litzateke.

Euskal hautagaitza aurrera aterako balitz instalazioaren kostuaren %70 Espainiako Estatuak finantzatuko luke. Baina badago Madril eta Lakuaren arteko aurre hitzarmen bat, bakoitzak %50a har dezan. Gainontzekoa nahi lukeen herrien artean finantzatuko litzateke.

beharko litzateke: azeleratzaile baten bitartez protoiak jaurtitzean datza ikerketa bide hau. Bizkaiko proiektuan, 800 metrorainoko luzera izan dezakeen azeleratzailearen bidez protoiak jomuga baten aurka botatzen dira jomugaren atomoak espaltzeko, hortik neutroiak lortuz.

Helburuaren inguruan mediadore zenbait aurkitzen dira neutroietan ageri diren aldaketak antzematen dituztenak; gisa honetara, materiaren oinarri-oinarrrian zer gertatzen den jakiteko. Nukleoa merkurio likidoz osatua izaten da, masa handia duen materiala izanik, ahalik eta neutroi gehien lortzeko helburuarekin.

Eta zein da neutroi hauek duten aplikazio praktikoa? Neutroien estudioak material berriekin edota horien aplikazioarekin du lotura zuzena. Eredu garrantzitsu bezain ezberdinetara zabaltzen da; hala nola, arkeologia, biologia, geologia, bioteknologia, nanoteknologia, elektro-magnetika, aeronautika, automozioa, astrofisika edota energiara besteak beste. Eta eremu horiek guztiak dira hain zuen ere, Euskal Herriak azken urteotan sakonki jorratu dituenak.

Egindako urratsak

Euskal Herriak apustu egin duen proiektu garrantzitsu horrek urrats sendoak eman ditu dagoeneko 2005ean Espainiako Gobernuaren eta Lakuaren artean euskal hautagaitza-aren aldeko akordioa hitzartu zenetik.

Apirilaren 25ean proiektuari buruzko txostena aurkeztu zen eta maiatzean Frantzia, Belgika, Italia,

Danimarka eta Portugalgo delegazioek Bizkaia bisitatu zuten bere egoeraren berri ukateko.

Horretaz gain, Ikerkuntzarako Azpiegiturarako Foro Estrategiko Europarraren aitzinean hainbat hautagaitza ebaluatzeko txostena aurkeztu behar duen adituen komiteak Bizkaia bisitatu zuen iragan uztailan.

Aipatu txostenaren aurkezpena abuztuaren 24an zegoen iragarria eta nahiz azken erabakia hartzeko ez dagoen data zehatzik, jakina da aurkezpen egunetik landa deliberoa bizkortu litekeela.

PSEren xantaia

Irailean, ikasturte politikoa hastearrekin batera, PSEk eta Espainiako Gobernu ministro batek deklarazioak egin dituzte proiektu hori EAEtik lekutzeaz mehatxatuz. Hala nola, Rodolfo Ares PSEko eleduak aditzera eman zuenez, "ez da komenigarria EAJk gobernuari instalakuntza zientifikoa honen aldeko esfortzu diplomatikoa eskatzea Madril, eta bitartean EAJkoa den lehendakariak Espainiaren aurkako gurutzada bultzatzea Europan".

Bestalde, Espainiako Gobernu Zientzia eta Berrikuntzarako ministro Cristina Garmendiak adierazi zuen Eusko Jaurlaritzak Europako Giza Eskubideen tribunaletan kontsultaren inpugnazioa salatzeak, ez duela laguntzen Europan egin behar den euskal hautagaitza-aren aldeko defentsan. Horretarako, bi administrazioen arteko harreman sendoa ezinbestekoa dela gaineratu zuen. ■

gozatu
euskaraz

Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia

Pedro Cayuqueo

Azkontuwe aldizkariko zuzendaria

«Maputxe ororen plataforma izan nahi dugu»

2003an, herri maputxe ororentzako hedabidea amets zutenek Azkontuwe (Behatokia) bihilabetekaria sortu zuten. Zuzendaria Pedro Cayuqueo (Puerto Saavedra, Txile, 1976) da, kazetaria, abokatua eta ekintzailea. Hedabide maputheen erronkez aritu gara berarekin.

ALVARO HILARIO PÉREZ DE SAN ROMÁN

Argazkia: Dani Blanco

PEDRO CAYUQUEOK ibilbide luzea dauka hedabide zein borroka maputxeetan. Urteak eman ditu herri maputxeak pairatzen duen jazarpenari aurre egiten, arma preziatuena hitza duela. Sareko egunkaria du *Azkontuwe* eta Andetako mal-detatik itsasoraino paperezko 29 zenbakiko 100.000 ale banatu dituen aldizkariaren zuzendaria da Cayuqueo. Bertan kaleratzen diren hainbat artikulu mundu osoko agerkariak erabiltzen dituzte. Maputxeek nazioarteko oihartzuna duen hedabidea daukate antza. “Gutariko batzuk kontrainformazio munduan murgilduak ginen. Aktibismoari lotutako aldizkariak egiten genituen, geu ere ekintzaile politikoak ginelako. 2003an, baina, ohiko kazetaritzak ezarritako arauak beteko zituen aldizkaria sortzea erabaki genuen, artean egiten genuenarekin, aktibismo mediatikoarekin, gizartearen eta beste hedabideen arreta erakartzea oso zaila baitzen”, azaldu du Cayuqueok. “Ez ginen gutxi kazetaritza ikasketak geneuzkanok; gero eta tresna gehiagorekin ari ginen. Egiten genuena aldatzea zen helburu: gure iritzia azaldu ez ezik, ikerketa kazeta-

“Maputheen %20 baino ez da ekintzailea, beste %80k hedabide handien bidez izaten du gertatzen denaren berri”.

ritza bultzatuko zuen aldizkaria sortu nahi genuen. Egitasmoak harrera ona izan zuen; gero eta eragin handiagoa dugu”.

Azkontuwe prentsa idatzi maputxea ulertzeko bide berria da. Aldizkariak

ez du loturarik ez talde politikoe-kin, ezta erakundeekin ere.

Pinocheten diktadura garaian, talde politiko maputxeek hainbat buletin kaleratu zuten, zenbaki bat edo bi besterik ez zutenak. Geroago, 90eko hamarkadan, Lur Guztien Kontseiluak *Aukin* (Ahotsa) berripapera argitaratu zuen. Taldeak zituen eztabaiden berri ematen zuten. Militanteen artean banatzen bazen ere, ez zen herri maputxearen hedabide orokorra izatera ailegatu. 2000. urtea baino lehen, sarean ez zegoen gauza handirik. 1999an, *Resistencia Mapuche* sareko orrialdea egin genuen eta hurrengo urtean *Mapuexpress* jaio zen. Harrezkero, itzelezko hazkundea izan da; blogak eta mota guztietako ekimenak ugaltu dira Andetako alde bietan, nork bere lekutik, bere ikuspuntutik. Hedabide independentea gara. Aurreko esperientzia guztiei begiratzuz zaila da ulertzea,

haiet guztiak talde politikoe-kin izan baitziren. Gure ustetan, berriz, funtsezkoa da independenteak izatea, denok tokia izateko. Talde zehatz batekoak izanez gero, ez zen izango gurekin lan egin nahiko zukeenik.

Garabide Elkartean eskutik

Mondragon Unibertsitatean du hazia Garabide Elkartea. Euskarra eta euskal esperientzia ditu ardatz eta herri indigenei ekarpena egitea da asmoa. Kooperazio sozioekonomikotik harago herrien nortasunaren eremuan laguntzeko xedea du. Iaz bezalaxe aurten ere, dozenatik gora maputxe, aimara, guarani eta maia gonbidatu dituzte Euskal Herrira. Aukera hori baliatuz elkarriketatu dugu Pedro Cayuqueo. Datozen asteotan Boliviako Leonel Cerruto eta Ekuadorko Maria Juana Farinango kitxuen elkarriketak irakurri ahal izango dituzue.

Hogei bat pertsona zarete aldizkariko langileak: erredaktoreak, argazkilaria, irudigileak eta Amerikan zehar diren berriemaileak. Gehienek musutruk egiten duzue lan. *Azkintuwek* arazoak ditu ekonomikoki bere buruari eusteko. Independentea izateak dakartzan arazoak...

Oso nekosoa da Txilen prentsa idatzia egitea, apostolutza egitea baino zerbait gehiago da: hil ala biziko beharra dugu. Txileko talde ekonomiko handiek, gure lurra ustiatzen duten transnazionalak eta Gobernuari lotuak direnek, hedabide guztiak kontrolatzen dituzte, hala nola El Mercurio eta La Tercera holdingak. Berdin gertatzen da Argentinan. Beharrezkoa da, beraz, txanponaren beste aldea azaltzea, bai maputxeei zein maputxea ez den gizarteari. Maputxeen artean %20 baino ez dira ekintzaileak, beste %80k hedabi-

Azkintuwe paperezkoaren 29. zenbakia da, 2008ko otsailekoa. Sarean daude jaisteko moduan: www.azkintuwe.org/.

de handien bidez izaten du gertatzen denaren berri, eta horrela, ez da zaila beraiei anaia-arrebak "terroristatzat" jotzea. Badago geuri begira informatzeko beharra. Jendeak jakin dezala borroka egitea, gure burua antolatzea, ez direla "txerri komunistaren" kapritxoak herri eskaerak baizik eta aurreantzean, beraiek ere jasoko dituztela honen guztiaren etekinak. Garai berri batean gaude: aktibismoan hasi ginen, gero nazioarteko salaketa bultzatzeko. Orain, herri maputxe ororentzako plataforma informatiboa izan nahi dugu. Horrek orain arte egin ez den lana egitea eskatzen du: giza arloa, kirolak, kontu xumeak –turismoa edota gastronomia, besteak beste– dira benetako hedabidea izateko derrigorrez jorratu behar ditugun gaiak, nahiz eta gure jarrera politikoak ez ezkutatu, azken batean politikan ere sartuak garelako. Bizirik dagoen, kontraesanak dituen eta etorkizuneko egitasmoak dituen herriaren komunikazio tresna izan nahi dugu. Gero eta hedabide gehiago edukitzea lagungarria da herria eraikitzeko.

Hizkuntzaz, mapudungunaz, berba egiterakoan herri irratia eta prentsa idatzia bereizten dituzu.

Oso zaila izan da mapudunguna prentsa idatzian sartzea. Hasteko, ez dugu gramatika bakarra, idazteko eta, batez ere, irakurtzeko premia zkoa dena. *Azkintuwen* erabili baino, hizkuntza berpizteko eta normalizatzeko balio duen espazioa eman nahi izan diogu. Hau da, mapudunguna normalizatzeko beharraren gaineko eztabaida eragin nahi dugu. Duela hiru urte, Hizkuntzen Nazioarteko Eguna zela eta, mapudungun hutsez egindako zenbaki berezia kaleratu genuen. Hura inprimatzea, harrera ikustea sinestezina izan zen. Hori egiteak hizkuntza aintzat hartzeko balio izan zuen. Mapudungunaren aferra ikusaraztea oso inportantea da.

Irratian errazagoa al da mapudunguna erabiltzea?

Gurea ahoko kultura izanik, tokian tokiko dialektoak badira ere, entzuleak berdin ulertuko du Andean zein itsasertzean. Garrantzitsua da irratia azken hogei urteotan eman duen jauzia. 90eko hamarkadan herri irratiek frekuentzia gutxiko tresneria zeukaten, eta jeneralean, lehenengo sei edo zazpi hilabete pasatakoan desagertu egiten ziren. Geroxeago, Argentinako eta Txileko irratietan, irratsaio maputxeak agertu ziren. Gaur egun, irratia komertzial maputxeak badira eta irratia argentinarrarekiko zein txiletarrarekiko menpekotasuna murrizten ari da. ■

Maputxeen informazio gehiago:

www.argia.com/astekaria/2121

(Pello Zubiriaren artikulua).

www.argia.com/astekaria/2090

(Alvaro Hilarioren artikulua).

Babeslea: Donostiako Udal

Donostia solasean
Euskara XXI. mendean
hitzaaldi zikloa

Hizlaria:
Ana Eizagirre

Herriarraz alfabetatzen: euskaldunon historia

Azken berrehun urteetan euskaraz irakurtzen eta idazten nola ikasi eta irakatsi izan den, eta herriarrek euskaraz zer, noiz eta nola irakurri eta idatzi izan duten azaltzea da hitzaldiaren helburua. Herri xehearen baitan irakurketa eta idazketaren inguruan garatu diren praktika kulturalen oinarriko ezaugarrien ezaugarriak murgildu gara, honek, etorkizuneko alfabetatze behar berriei erantzuteko garaian, argibideren bat eskainiko digulakoan.

2008ko azaroaren 12an, 19:00etan, Okendo kultur etxean

Udako Euskal Unibertsitatea

XABIER LETONA

MALTZAGATIK

Irtenbide duina irudikatzearen zailtasunak

JAGOBA MANTEROLA / ARGAZKI PRESS

ETA-K Nafarroako Unibertsitatean egindako atentatuan ez zen hildakorik edo zauritu larririk izan, eta lehenengo balorazioan bederen hori da azpimarragarriena. Hortik aurrerako azterketak ezagunak dira: euskal gizarteak ekintza hauen aurkako jarrera argia eta tinkoa dauka eta desagert daitezzen eskatu du sarri eta modu askotan. Ezker abertzale nagusiko alderdi politiko eta erakundeak ezik, gizartearen gainerako eragile politiko guztiek gaitzetsi edo arbuiazen dituzte halakoak. Bonba-autoaren moldeak behin baino gehiagotan sortu ditu triskantza handiak eta hildako ugari eragiteko arriskua handia da. Ezaguna da, suarekin dabilena azkenean erre egiten da.

Askorentzat, alabaina, badirudi arbuiazeen orrialdea dela garrantzitsuena halakoetan, eta egia esan, atentatuen beroan askoz gehiagorako tarterik ez da izaten. Funtsezkoena, ordea, bortizkeriaren orrialdea pasatzea izan behar du, eta dagoneko demostratua dago hori errepresioz ez dela lortuko. Elkarriketan oinarritutako akordio politikoak bakarrik ekar dezake irtenbide iraunkor eta zentzuzkoa. Aipatutakoa esamolde klasikoa bihurtu da arbuiazea eta errepresioaren sareetan harrapatuta geratu gura ez duten guztientzat, baina aitortu behar da esparru zabal horretan ere gero eta gaitzago egiten dela irtenbide duinik irudikatzea.

Estatuaren errepresioa eraginkorra da epe motzean, etakideen atxiloteta etengabeaz gain, ENAMeko egitura sozio-politikoak kolpatzen jarraitzen du baldarkeria handiz. Horrek egitura politikoak ezkatuzera eramane du ezker abertzalea eta arazo franko ere ekarri dio, baina

ETAk joan den astean Nafarroako Unibertsitatean egindako atentatuaren irudia.

desagerrarazita dagoela gizarteratzea erabat interesatua edo erabat inozoa da. Indar handia erakutsi duen sektore politikoa dago burua behar bezala agertu ezinik, eta horretarako aukerak dituen ohi bezala azaleratuko da. Irtenbide duinak irudikatzea gaitza da, boluntarista askotan, baina beti ere errepresioaren zurrumbilo soilean atrapatua geratzea baino justuago, eraginkorrago eta duinagoa.

NBEko Giza Eskubideen Batzordea ere aspaldi dago ohartua Espainian justizia eta giza eskubideekiko begiruneen defizitak ez duela irtenbide samurrik eta berriz ere gomen-dioa luzatu dio, tortura aukerak baztertze inkomunikazioa ezabatu beharko lukeela. Baina, berriz ere, komunikabide gehienetan oharkabean pasatzen da aholkua. Iruñean atxilotutakoek beste behin ere torturak salatu dituztela oro har isilarazien moduan.

UPN-K eta PPK gauzatu dute jada apurketa, Euskal Herrian bederen

gutxik irudikatzen zuten moduan gainera. Ikusi beharko da hori nola irudikatzen den Nafarroako politikaren egunerokoan. Oraingo egotia, PSN lagun, kontrolpean dute nabarristek eta epe ertainera arazorik ez dela izango dirudi. Foru hauteskundeetarako bi urte eta erdi geratzen da oraindik eta ordu-rako bi alderdien arteko ituna bertutuko dela pentsa liteke, PPK malguago jokatzeko badu behintzat. Eta bestela hauteskundeen ondoren, bakoitzak bere indarrak neurtuta, baina ez da hori popularrei interesatzen zaiena. UPNk Espainian alderdi gisa joko handiagoa eman-go dion itun berria nahi du eta lortuko du. Coalición Canariak egin berri duen kongresura eramandako ponentzian "nazioa"z hitz egiten da ("Espainiako nazioa ez da existitzen"), Espainia Konfederala aldarrikatzen da, Kanarietako burujabetza, Espainiako Konstituzioaren erreforma, erabakitzeko eskubidea... Eta PPK ez du Kanarietako koalizioa gozatu aurretik.

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Solid'Arles-ek lotu ditu laborariak eta kaletar xumeak

Hirietako jende arruntek gero eta zailago daukate kalitate oneko jakiak eskuratzea. Baserritarrek, berriz, ezin dituzte uztak prezio txukunean merkaturatu. Batzuk eta besteak elkarrenganatzeko ahaleginean ari dira Probentzako Arles hirian. Tanta bat itsaso zabalean, baina tanta bat haboro.

BARAZKIRIK EZ DU JATEN KALETAR askok. Langabezian daudenek, pentsio txikiak kobratzen dituzten zaharrek, eta berdin zorretan itota patriakako sosak banan-bana kudeatu behar dituzten langile prekarioek, horiek eta beste askok eguneko otorduak pran-tatzerakoan uko egiten diete fruituei eta barazkiei. Bitartean, komertzializazioa den kate luzearen beste muturrean, laborariak ez dira iristen beren lanetik bizitzera. Soluzioak erraza irudi luke: baserritarrek herrian saldu dezatela eta kaletarrek hurbileko baserritarrari erosi. Baina mende luzez praktikatu den komertzio hau aspalditik dago etenda.

Azalera handiko komertzioak bihurtu dira jakien salerosketaren monopolio. Hiri handietako auzo askotan komertzio txikiak aspaldi desagertu ziren, eta auzo berri franko batere merkataritzarik gabe antolatu dituzte. Azken urteotan, alternatibetan sinesten duten nekazari eta kontsumitzaileek beren arteko lotura berreraikitzeke taldeak antolatu dituzte, oraindik minoritario direnak.

Zuzeneko salmenta eredu bat baino gehiago bada munduan. AEBetan, *Community Supported Agriculture* esaten zaio. Frantzia milaka batzuk dira AMAP eta antzeko egiturak. Euskal Herrian "saskiak" eta "otarrak" ugari-tzen ari dira pixkanaka. Horietan kontsumitzaile taldeak lotura berezia era-

tzen du baserritar talde txiki batekin, kalitatean eta prezio egokian oinarrituta. Kasu bakanagoetan kontsumitzaileak dira baserriko negozioaren jabe nekazariarekin batera, kooperatiban. Hauetan, bada noiztenka kaletarrei baserrian laguntzeko eskatzen dienik.

Probentzako Arles hirian 50.000 biztanle, Rodano ibaiaren bokalean dago Marseillatik hurbil, famatua da erromatarrek utzitako eraikuntzengatik eta uda oroz han izaten diren *corrida* entzutetsuengatik— antolatu duten *Solid'Arles* egiturak badu ezaugarri bat berezi egiten duena: herritar xumee-nekiko elkarlana.

Altermundialisten artean erreferentzia den ATTAC mugimendua—finantz mugimendu guztien gaineko zerga aldarrikatu du azken krisia sortu baino askoz lehenagotik— dago tartean. ATTAC pentsamendu korronte baino askoz gehiago da, Frantzia osoan solidaritate ekintzetan eta bazterketaren kontrako mugimenduan aurki daitezke bere militantek, asko ezkerreko ekintzaile zailduak.

Bi urtez aztertu dute gaia ATTA-Ceko jendeek eta eskualde honetako Confederation Paysanne—horren partaide da hemengo ELB— nekazari-ien sindikatukoek. 2007an zehaztu zuten zer eraiki zitekeen: saltoki ireki bat, bertako eta garaiko fruitu, barazki eta bestelako produktuak bai ekoiz-leentzako eta bai erosleentzako pre-

La Provence egunkariko argazkian bi muturretakoak Solid'Arleseko langileak dira, Sophie Bovero eta Joël Marnetto; erdialdeko biak borondatezko laguntzaileak dira, Sylvie eta Betty. Arleseko gune honek bere baitan biltzen ditu azken urteotan indar hartuz doazen pentsamendu eta ekintzazko bi korronte. Batetik, nekazariak eta kontsumitzaileak elkarlanean jartzeko mugimendua, kooperatiba eta elkarte askotan mamitua, herrialde anglosaxoietan "Community Supported Agriculture" eta gure inguruetan AMAP, "saski", "otar", "kooperatiba" eta beste izenez ezaguna. Bestetik, jende ahulenen bazterketa gainditzeko herri eta auzoetan lan egiten duten mugimendu sozialak, kasu honetan ATTAC mugimenduko lekuko taldea.

zio egokietan eskainiko zituen. Soli-daritatea bermatzeko, erosleen arteko egoera bereziak kontuan hartu behar-ko ziren. 30 pertsona, ekoizle, kontsumitzaile eta militante, aritu dira proiektua gorpuzten.

Joan den maiatza hondarrean inau-guratu zuten *Solid'Arles, de la terre à l'assiette*—"lurretik platerera" dio bigarren zatiak—goiburu duen komertzioa Grif-feuille auzoan. Prestaketa lanak, lehen-dabiziko eguneko giroa, operazioan protagonistak direnak... denak biltzen dituen bideoa ATTAC erakundearen webgunean dago ikusgai.

Kolibri txikiaren ahaleginak

Solid'Arles, de la terre à l'assiette-ren komertzioan erosteko bazkide izatea eskatzen da. Euro sinboliko bakarra kostatzen den bazkidetza da erosle, saltzaile eta militanteen arteko lotura. Dagoeneko 1.800 dira. Horiei Arles eskualdeko baserrietako produktuez gain, elikadurarekin lotutako ekital-diak eskaintzen zaizkie: baserritarre-kiko eztabaidak, etxaldeetara bidaiak, sukaldaritza ikastaroak, jaki errezeten elkar-trukaketak...

25 laborari dira sarean partaide, beraiek ekarri beren produktuak den-daraino. 150 jaki daude erosgai. Hasie-rako hilabeteetan garaiko barazkiak hasi ziren ekartzen, eta geroztik beste-lako mozkinak gehitu dituzte: arrau-tzak, eztia, gaztak, olioia, eta abar.

Prezioak aldeztu aurretik hitzartuak daude elkartean. Erabakietan parte hartzen dute nekazariak eta ATTACeko boluntarioek. Sare honetan 20 militante ari baitira borondatez. Gainera bi pertsona kontratatu dituzte komertzioa era profesionalean zaintzeko.

Astelehenetik larunbatera zabalik, egunean dendatik bataz beste 150 pertsona inguru pasatzen omen da. Erosi beharrekoak hartu eta konturarrerara joaten direnean ordainketak egitera, agirian azaltzen zaio produktu bakoitza nongoa eta nork egina den, nekazariari zer pagatu zaion, denda ibilarazteko erantsi zaion %5 zenbat den eta zein tarifatan kobratu zaion, *Conso 1* ala *Conso 2* tarifi.

Lehen tarifa da edozein herritarri aplikatzen zaiona. Bigarrena merke

edo solidaritatezkoa da: lanik gabe edo egoera zailtan daudenentzako. 50 inguru *tarif réduit* zeuden udan. ATTACeko boluntarioek kudeatzen dituzte, administrazioaren gizarte laguntzaileekin batera. *Solid'Arles*eko lehendakari Henri Tisseyre-k *La Provence* egunkariari argitu dionez, "familia asko gaizki elikatzen dira diru gutxiegia daukate-lako" eta antolakizun hau bezalakoek lagundu lezakete elikadura mailako bazterketa arintzen.

Antolatzaileak harro daude bazkideen erdia bertakoa delako, Griffeuillekoa. "Hurbileko zerbitzua eman nahi dugu eta aldi berean nahasketa sustatu". Frantsesez *mixité* esaten diote jatorri ezberdineko herritarrak harremanetan bizitzeari. Sukaldari-

tzako ikastaroekin eta elikadurari buruzko eztabaidekin, berriz, lortu nahiko lukete "jendeak kozinatzen eta 'egoki jateko' kultura berreskuratzeko, elikadura burutsu bat".

ATTACekoek *Solid'Arles*en inaugurazioaz weberratu duten bideoan saltokiko giroa ikusten da: azoka herrikoi baten antza handiagoa du, normalean erdi mailako bezeroak biltzen dituen produktu ekologikoen denda batena baino.

Nekazari bat mintzo da *offean*: "Baserritarrari gogor egiten zaio ohartzea zenbat ordaindu dion berrari banatzaile handiak, eta hori bera zenbatean dagoen gero saltokietan. Adibidez, melloia luxuzko produktua dela dirudi, nahiz eta gure eskualdean ohiko fruitua den. Berdin tomattea edo beste zernahi". Baina kontsumitzaileek ere badute irudipena nekazariak beti negarrez ari direla, eta bereari baizik ez diotela erreparatzen. Horiek eta askoz ezaibaida gehiago argitu behar izan dituzte saltokia martxan jarri aurretik.

Solid'Arles buruzko bideoak *La part du colibri* darama goiburur. Ipuin labur honek zera dio: "Kolibrria, txori ñimiño hori, joan eta etorri zebilen oihana kixkaltzen zuen suari jaurtikiz etenik gabe garraiatzen zituen ur tantak. Gainerako animaliak harrituta zeuzkan itxaropenik gabeko ibilera hark. Kolibriak erantzun zien bazekiela berak bakarrik ezingo zuela sutea itzali. Baina berak bere zatia behintzat egingo zuela". ■

www.argia.com/nethurbil.php
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

G A R A N T I A

**Konfiantza
delako
garrantzitsua**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani kalea - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Jose Inazio Basterretxea

Universitas

Hauteskunde-prozesuaren baitan murgildurik dago Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU). Unibertsitate publiko horretara hurbiltzen dira urtero berrogeita bost bat mila ikasle, euren irakasle eta zerbitzutarako langileekin batera. Zientziaren paradigma, enpresa moduan, erakunde handia da EHU. Eduki sinbolikoen sortzaile eta kudeatzaile gisa, laborategi aproposa ere bada. Euskararen garapenerako eta gizarteratzeko, erabateko giltza.

Abenduaren 4an izango da Euskal Autonomi Erkidegoko unibertsitate publikoan Errektore berria hautatzeko eguna. Euskararen nazioarteko egunaren biharamunez.

AZKEN URTEAK. Konplexua da unibertsitateko jarduera. Dela ikasketa-programa, dela ikasleen ikasgaitasuna, dela irakasleen lana, dela zerbitzuetako langileena, dela gizarteak krisia bizi duela... unibertsitatean beti arazo. Lan ugari.

Juan Ignacio Pérez Iglesiasen zuzendu du EHU azken urteotan. Ikasketa-plangintza berriak abiatu dira, langileen irabazpideak eta lanpostuen iraunkortasuna indartzeko ahaleginak egin dira, campusen birmoldaketa teknologikoa eta urbanistikoa abiarazi da... Emaitzak hor daude, nork berak epaitzeko.

URREAREN DISTIRA. Iñaki Goirizelaia eta Marisol Esteban hautagaien adierazpenak jarraitu ditut azken asteotan. Unibertsitate publikoa ulertzeko eredu desberdinak planteatzen dituzte.

Halere, bat-edo egiten dutela iruditu zait arlo batean. "Irekia" eta "kanporakoia" nahi dute Goirizelaia eta Estebanek unibertsitate publikoa. Nazioarteko konkurrentzian, Euskal Herriko Unibertsitateari, berari dagokion lekua aitortu behar zaiola esan izan du Goirizelaia. Mugaz kanpoko lehiak erakutsi behar duela EHUK bere balioa, Estebanek.

Globalizazio-garaiotan, logikoa ere bada EHUK bere gandorra erakustea etxetik at.

INIGO AZKONA

PROBETEN HERDOILA. Baina, irudipena dut, irudipena, ezen, kanpoko eguzkiaren distirari begira, etxerako begiak itzaltzen ari zaizkigula. Aitor dezadan hizkuntzak, euskarak arduratzen nauela. Lan-hizkuntza moduan, administrazio-hizkuntza moduan, eztabaida-hizkuntza moduan, dozentzia-hizkuntza moduan, ikerkuntza-hizkuntza moduan...

Euskararen errektoreordetza historikoa, Euskara eta Eleaniztasuna errektoreordetza bihurtzea proposatzen du Goirizelaia. Estebanek dio euskara ez dela zamatu behar artifizioekin.

Irudi lezake ezen "gehiegi" egin dela azken denboretan euskararen alde... Ez dut iritzi bera nik. Zeren, EHUK ez baitu normaltasunez bizi euskara. Beti dabil euskara delako hori erdaraz diseinatutakoaren atzetik. EHUn, itzultzaile onak gara euskaldunak, baina, oro har, ezin frogaturik gabilta sortzaile onak ere bagarela, ezin errunik gaude geure arrautza.

Hizkuntza-normaltasuna eta egokitasuna kudeatzeko unean, ausardia berri bat behar luke EHUK. Ausardiarik gabe, ez dago laborategietako probetetan azpimarratzeko moduko aurkikuntzarik.

Ausardia hori gorpuzten joateko, eztabaida eta borondatea behar dira. Euskararen oraingo egoera apaldua saihesteko, agian, balizko campus euskaldunei buruz, euskara naturaltasunez biziko luketen campus bereziak sortzeari buruz hitz egin beharko litzateke.

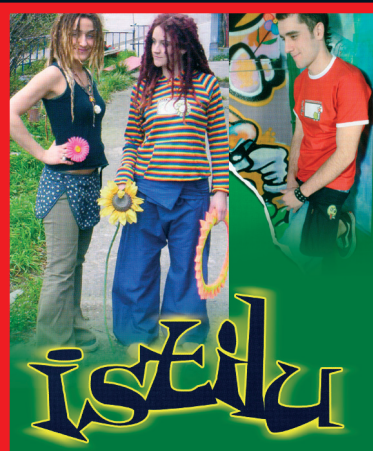
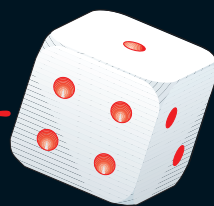
Edo, euskaldunentzako lizentziatura berezituak diseinatzeaz. Alegia, euskararen hizkuntza-erkidegoari gai unibertsalak bere beharrianen baitatik azalduko dizkioten karrera eta curriculumak diseinatzeaz.

Euskararentzako probetak garbitzen eta prestatzen ikusi nahi nituzke hautagaiak. Tamainako ausardiarekin. Euskararen goratze sentimentaletik, onartze arrazional eta praktikotara egin dezagun jauzi Akademia Nagusian. ■

EHUK ez du normaltasunez bizi euskara. Beti dabil euskara delako hori erdaraz diseinatutakoaren atzetik. EHUn, itzultzaile onak gara euskaldunak, baina, oro har, ezin frogaturik gabilta sortzaile onak ere bagarela

ASTE HONETAKO

zozketa

Istilu banaketak

4 arropa sorta

Kalamua 25, behea
Elgoibar GIPUZKOA

www.istilu.com

1

Arbelaitz Jatetxea

Afaria
bi lagunentzat

Pº Mikeletegi, 53
Donostia GIPUZKOA

www.arbelaitz.com

2

Bilboko Euskal Museoa

5 harpidedunentzat
bina sarrera

Miguel Unamuno plaza, 4
Bilbo, BIZKAIA

www.euskal-museoa.org

3

VII. Nazioarteko Trikitixa Jaialdia

Donostiako
Victoria Eugenia antzokian
2008ko azaroaren 22an
arratsaldeko 19:00etan

4 harpidedunentzat
bina sarrera

www.trikitixa.net

4

Mantxut?

2 liburu sorta opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

TXIKI POLIT JATETXEA

• Joseba Olagarai Goienetxe (Etxalar)

TXAPELA BURUAN TA IBILI MUNDUAN

• Miren Arrizabalaga Arrizabalaga (Berritxu)
• Aratz Erreategia (Donostia)
• Iñaki Sagasta Arana (Arrasate)
• Juan Karlos Calleja Prada (Gasteiz)

ATXASPI HOTELA

• Alberto Etxeberria Arrese (Oñati)

URDAZUBIKO LEZEAK

• Iruñezar AEK euskaltegia (Iruñea)
• Maria Angeles Agirre Sarasua (Azpeitia)
• Laura San Pedro Bilbao (Lizarra)
• Miren Egaña Gallastegi (Aretxabaleta)
• Jesus Mari Olaizola Lazkano (Zarautz)

ARDIBIDEZ

• Peio Garmendia Garmendia (Arrigorriaga)
• Miren Azkune Torres (Santurtzi)

mantangorri_{rekin}

6 DVD
euskaraz

Zinema
etxean 3

azaroaren **15**etik aurrera
larunbat eta asteazkenetan
DVD bat

1. Heidi 2. Heidi hirian
2. Pippi galtzaluze
3. Axterix Britainian
4. Azti ikaslea
5. Txoritxoak
6. Zientzia fikzioa

+ 4,90 €

HARPIDEDUNENTZAT,
BILDUMA OSOA **24 €**
ESKARIA EGITEKO:
943 30 43 45

Babesleak:

